

Hogeschool van Amsterdam

Hogeschool van Amsterdam

Bachelor Accountancy

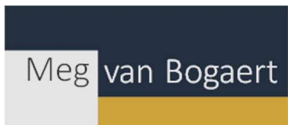
Bachelor Finance & Control

Bachelor Finance, Tax and Advice

Lichtere opleidingsbeoordeling

7 april 2020

Phone: +31 (0) 6 102 203 51
E-mail: meg@megvanbogaert.nl
Project MVB022 © 2020

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1. <i>Panelsamenstelling</i>	5
1.2. <i>Werkwijze panel en proces</i>	6
2. Basisgegevens	9
3. Bacheloropleiding Accountancy	11
3.1. <i>Samenvatting</i>	11
3.2. <i>Introductie van de opleiding</i>	13
3.3. <i>Oordelen per standaard – bacheloropleiding Accountancy</i>	14
3.4. <i>Eindoordeel</i>	21
4. Bacheloropleiding Finance & Control	23
4.1. <i>Samenvatting</i>	23
4.2. <i>Introductie van de opleiding</i>	25
4.3. <i>Oordelen per standaard</i>	26
4.4. <i>Eindoordeel</i>	33
5. Bacheloropleiding Finance, Tax and Advice	35
5.1. <i>Samenvatting</i>	35
5.2. <i>Introductie van de opleiding</i>	37
5.3. <i>Oordelen per standaard</i>	38
5.4. <i>Eindoordeel</i>	44
6. Bijlagen	45
6.1. <i>Bezoekprogramma</i>	47
6.2. <i>Beoogde leerresultaten</i>	48
6.3. <i>Bestudeerde documenten</i>	50

1. Inleiding

Dit rapport bevat de beoordelingen van drie bestaande hbo-bacheloropleidingen van de Hogeschool van Amsterdam (HvA), te weten Accountancy (AC), Finance & Control (F&C) en Finance, Tax and Advice (FTA). Deze laatste opleiding is in 2018-19 van start gegaan en betreft een samenvoeging van de uitfaserende opleidingen Financial Services Management (FSM) en Fiscaal Recht en Economie (FRE). De HvA neemt deel aan de Pilot Instellingsaccreditatie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW). Instellingen die aan deze pilot meedoen, mogen hun opleidingen laten beoordelen volgens een zogeheten *lichtere opleidingsbeoordeling*. De HvA heeft de Instellingstoets Kwaliteitszorg (ITK) succesvol doorlopen, wat betekent dat bij een *lichtere opleidingsbeoordeling* enkel NVAO-standaard 1 (beoogde leerresultaten) en standaard 4 (gerealiseerde leerresultaten) worden beoordeeld. Meer informatie over deze pilot is te vinden op de website van de NVAO en in het NVAO-protocol Beoordeling opleiding met lichtere opleidingsaccreditatie – Experiment Instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie – Nadere uitwerking (1 februari 2019).

De financiële opleidingen van de HvA werken steeds meer samen wat heeft geleid tot een gezamenlijke propedeuse van de opleidingen Accountancy (AC), Finance & Control (F&C) en Finance, Tax and Advice (FTA) in 2018-2019. Na de laatste interne audit in 2017 is een gezamenlijke visie geformuleerd op de recente ontwikkelingen in het werkveld. Deze visie leidt tot vier thema's die in alle opleidingen een rol spelen en waarbij het lectoraat Corporate Governance & Leadership nadrukkelijk is betrokken. Met een vernieuwde clusterbrede managementstructuur en strategische agenda *Finance Fast Forward* als gevolg van de nieuwe koers, is gekozen voor een clusteraccreditatie.

1.1. Panelsamenstelling

Als gevolg van deelname aan de Pilot Instellingsaccreditatie maken de drie opleidingen van het F&A-cluster geen deel uit van een visitatiegroep. Het visitatiebezoek vond plaats op 13 en 14 februari 2020 in Amsterdam. Op 8 januari 2020 heeft de NVAO de panelsamenstelling goedgekeurd. Dit panel bestond uit:

- Dhr. dr.ir. Ph.Th. (Walter) Koeleman (voorzitter), hoofddocent Technische Bedrijfskunde van de Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN) en Partner Genium Group;
- Dhr. drs. G.A. (Gerben) Reilink RC, Teamleider opleiding F&C en senior docent Management Control & Management Accounting, NHL Stenden Hogeschool;
- Mw. mr. F.G.H. (Linda) Mulder, Dean van het Instituut voor Financieel Economisch Management, Hanzehogeschool Groningen;
- Dhr. drs. W.A.J. (Willem) van Loon RA CIA CISA, Chief Audit Executive (Deloitte Nederland), docent Financial Management aan de Universiteit van Amsterdam en docent Corporate Governance aan de RA-opleiding Nijenrode;
- Mw. D.M. (Danniek) Tuinstra (studentlid), derdejaars student Finance & Control, NHL Stenden Hogeschool.

Mw. dr. M.J.V. (Meg) Van Bogaert, NVAO-gecertificeerd secretaris, trad op als secretaris van het panel.

Alle panelleden en de secretaris hebben een onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring ondertekend. Hierin verklaren ze gedurende tenminste vijf jaar voorafgaand aan de visitatie geen zakelijke of persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling, te weten de Hogeschool van

Amsterdam. Deze onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in bezit van de HvA, die zelf het panel bij de NVAO heeft voorgedragen.

1.2. Werkwijze panel en proces

Dit rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen, conclusies en aanbevelingen van het panel voor de opleidingen. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs van de NVAO* (2018) en de *Nadere uitwerking beoordeling opleiding met lichtere opleidingsbeoordeling* (2019). De opleidingen hebben ieder een zelfevaluatie en bijlagen ter beschikking gesteld aan het panel. In de zelfevaluatie zijn naast een inleiding standaarden 1 en 4 beschreven en is een studentenhoofdstuk toegevoegd.

Selectie eindwerken

Voor de beoordeling van de gerealiseerde leerresultaten heeft het panel van iedere opleiding vijftien afstudeerdossiers van recent afgestudeerden bestudeerd. Deze dossiers zijn geselecteerd op basis van een groslijst van alumni van het laatste afgeronde studiejaar. Bij de selectie is rekening gehouden met een variatie in beoordelingen (cijfers) en opleidingsvarianten. Voor de opleidingen Finance & Control en Accountancy zijn vijftien eindwerken per opleiding op deze wijze geselecteerd. Voor de opleiding Finance, Tax and Advice waren op het moment van het visitatiebezoek nog geen studenten afgestudeerd. Het panel heeft van in totaal vijftien afgestudeerden van de twee uitfaserende opleidingen de afstudeerdossiers opgevraagd, Financial Services Management (7) en Fiscaal Recht en Economie (8). In de week voorafgaand aan het visitatiebezoek is de steekproef voor deze uitfaserende opleidingen uitgebreid naar 25 (zie standaard 4 van de opleidingsbeoordeling).

Vorbereiding en inrichting visitatiebezoek

Voorafgaand aan het visitatiebezoek heeft het panel zich aan de hand van de geleverde documentatie een beeld kunnen vormen van de opleidingen. De panelleden hebben vragen en aandachtspunten geformuleerd en (digitaal) met elkaar gedeeld in de aanloop naar de bezoekdagen. Ook hebben de inhoudelijk deskundigen van het panel de bevindingen en overwegingen met betrekking tot de eindwerken met elkaar gedeeld. De secretaris heeft deze bevindingen voorafgaand aan het visitatiebezoek samengevoegd en onder de panelleden verspreid. Dit document vormde de basis voor het vooroverleg dat plaatsvond op de avond voorafgaand aan het visitatiebezoek (12 februari 2020). In dit vooroverleg hebben de panelleden en secretaris de werkwijze besproken, heeft het panel instructies ontvangen over het NVAO-kader en zijn de voorlopige bevindingen van het panel voorbesproken. Tijdens het visitatiebezoek heeft het panel gesproken met diverse betrokkenen van de opleidingen, waaronder studenten, docenten (inclusief examinatoren), de examencommissie en het opleidingsmanagement. De visitatie was gericht op verificatie en aanvulling van de bevindingen uit de door de opleidingen geleverde documenten.

Het panel heeft zich beperkt tot het verkrijgen van aanvullende informatie over standaarden 1 en 4 van het NVAO-kader om tot een gewogen oordeel op deze standaarden te komen. Medewerkers en studenten van de opleiding zijn in staat gesteld om het panel (via de secretaris) te benaderen buiten het bezoekprogramma om (inlooppreekuur). Hier is geen gebruik van gemaakt. Ook is ter inzage gelegd materiaal bestudeerd. Na afloop van de gesprekken met betrokkenen van de opleidingen is de door het panel verkregen informatie verwerkt tot een totaalbeeld en een voorlopig oordeel met argumentatie. Tijdens een afsluitende mondelinge terugkoppeling heeft de voorzitter van het panel het eindoordeel en de voornaamste bevindingen van het panel teruggekoppeld aan de opleidingen.

Het cluster Finance & Accounting heeft er voor gekozen om geen apart ontwikkelgesprek te voeren met het panel. Het panel is gevraagd om de aanbevelingen voor verdere ontwikkeling van de opleiding als losse bijlage aan de opleidingen en het cluster te leveren. Het panel is akkoord gegaan met deze werkwijze en heeft in een apart document een aantal aanbevelingen opgenomen. Deels zijn deze aanbevelingen terug te vinden in de tekst van dit rapport. Daarnaast maakt het panel gebruik van deze vorm van het ontwikkelgesprek om een aantal meer algemene observaties en bevindingen te formuleren waarmee de opleidingen hun voordeel kunnen doen. De onderwerpen waarover het panel aanbevelingen geeft, zijn expliciet aan bod gekomen in de gesprekken tijdens het visitatiebezoek.

Voorzitter

De voorzitter van het panel heeft in eerdere visitatiebezoeken de rol van voorzitter gehad. Daarnaast heeft de secretaris overleg gehad met de voorzitter in aanloop naar de visitatie. Een formele voorzitterstraining was daarmee overbodig. Voorafgaand aan het visitatiebezoek hebben secretaris en voorzitter een overleg gevoerd met vertegenwoordigers van het cluster van de Hogeschool van Amsterdam. In dit overleg is gesproken over de ontwikkelingen van onderwijsbeoordelingen en de wijzigingen in het huidige visitatiekader van de NVAO (2018) en over de Pilot Instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsbeoordeling (2019).

Beslisregels

De NVAO-beslisregels Accreditatie in acht nemend, beoordeelt het panel iedere standaard afzonderlijk met **voldoet**, of **voldoet niet**. De beslisregels zoals opgenomen in het protocol *Beoordeling opleiding met lichtere opleidingsaccreditatie – Experiment instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie – Nadere uitwerking* van 1 februari 2019 zijn hierbij toegepast.

Visitatierapport

Na afloop van het visitatiebezoek heeft de secretaris een conceptrapportage opgesteld naar aanleiding van de visitatie en de bevindingen van het panel over de drie opleidingen. Dit rapport is voorgelegd aan het panel en aan een onafhankelijke tegenlezer die niet betrokken was bij de visitatie en ook geen banden heeft met de HvA. Het panel en de tegenlezer hebben het rapport gecontroleerd op navolgbaarheid van de oordelen, geverifieerd en waar nodig aangevuld. Op 11 maart 2020 is het rapport inhoudelijk vastgesteld en voorgelegd aan de opleidingen ter controle op feitelijke onjuistheden. De reactie van de opleidingen is verwerkt en op 6 april 2020 is het definitieve rapport door de voorzitter vastgesteld.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleidingen onafhankelijk heeft plaatsgevonden en dat het aan de hand van de verstrekte (mondelijke en schriftelijke) informatie tot een gebalanceerd en weloverwogen oordeel is gekomen. De voorzitter, dhr. dr. Ir. Ph.Th Koeleman en de secretaris, mw. dr. M.J.V. Van Bogaert van het panel verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

2. Basisgegevens

Naam instelling	Hogeschool van Amsterdam
Status instelling	Bekostigd
Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief (21 augustus 2019)
Naam opleiding	Accountancy
Registratienummer CROHO	34406
Oriëntatie en niveau opleiding	HBO Bachelor
Graad en titel	Bachelor of Science (BSc)
Aantal studiepunten	240 EC
Afstudeerrichtingen	n.v.t.
Locatie(s)	Amsterdam
Variant(en)	Voltijd
Onderwijstaal	Nederlands
Datum locatiebezoek	13 en 14 februari 2020
Naam opleiding	Finance & Control
Registratienummer CROHO	35520
Oriëntatie en niveau opleiding	Hbo-bachelor
Graad en titel	Bachelor of Science (BSc)
Aantal studiepunten	240 EC/ 180 EC (3-jarig traject)
Afstudeerrichtingen	n.v.t.
Locatie(s)	Amsterdam
Variant(en)	Voltijd, deeltijd, 3-jarig VWO-traject
Onderwijstaal	Nederlands
Datum locatiebezoek	13 en 14 februari 2020
Naam opleiding	Finance, Tax and Advice
Registratienummer CROHO	35517
Oriëntatie en niveau opleiding	HBO Bachelor
Graad en titel	Bachelor of Science (BSc)
Aantal studiepunten	240 EC
Afstudeerrichtingen	Finance Advice Tax Advice
Locatie(s)	Amsterdam
Variant(en)	Voltijd
Onderwijstaal	Nederlands
Datum locatiebezoek	13 en 14 februari 2020

3. Bacheloropleiding Accountancy

3.1. Samenvatting

Op 13 en 14 februari 2020 is de bestaande hbo-bacheloropleiding Accountancy van de Hogeschool van Amsterdam (HvA) door een panel van externe deskundigen bezocht. Deze vierjarige voltijdopleiding is bezig met het introduceren van een nieuw curriculum. De HvA neemt deel aan de Pilot Instellingsaccreditatie, de beoordeling van de opleiding Accountancy volgt daarom de *lichtere opleidingsbeoordeling*. Dat betekent dat het panel enkel NVAO-standaard 1 en 4 beoordeelt.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. De opleiding Accountancy kent een degelijk beroepsprofiel dat is gebaseerd op recentelijk vastgestelde landelijke afspraken. Beroepsrelevante thema's zoals internationalisering, IT-ontwikkelingen, duurzaamheid, risicomanagement en de toename van wet- en regelgeving, komen terug in de profilering van de opleiding. Daarnaast formuleert het cluster Finance & Accounting van de HvA clusterbrede profileringsthema's die in de komende periode worden geïntegreerd in de opleiding. Het panel stelt vast dat er veel thema's zijn waar de opleiding aan werkt. De thema's zijn relevant, al is er door de veelheid aan thema's geen sprake van een eenduidige profilering. Het panel adviseert te stroomlijnen en te prioriteren. De betrokkenheid van het werkveld is goed. De onderwijsadviesraad heeft een belangrijke rol op strategisch vlak, denkt mee en adviseert de opleiding. Het lectoraat is actief betrokken bij de opleiding en het panel constateert een positieve ontwikkeling in de betrokkenheid van het lectoraat. Dit leidt tot versterking van de driehoek onderwijs – werkveld – onderzoek.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Niet van toepassing in verband met een lichtere opleidingsbeoordeling

Standaard 3: Toetsing

Niet van toepassing in verband met een lichtere opleidingsbeoordeling

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Het afstudeerprogramma omvat verschillende studieonderdelen en producten die tezamen het totaal van leeruitkomsten goed afdekken. Het panel stelt op basis van de producten vast dat taalvaardigheid van studenten een aandachtspunt is. Ondanks het taalbeleid van de opleiding en het inzetten van taalcoaches, stelt het panel op basis van de afstudeerproducten dat er ruimte is voor verdere verbetering. Het panel waardeert de specifieke aandacht voor het MKB in het afstudeerprogramma waarbij de opleiding een goede manier heeft ontwikkeld om de individuele resultaten van een student in een groepsproject te beoordelen. Op basis van de steekproef van afstudeerproducten constateert het panel dat het afstudeerniveau voldoet aan de eisen die aan een hbo-accountancy opleiding worden gesteld. De producten zijn relevant voor het werkveld en tonen beroepsbekwaamheid aan. Het panel benoemt een aantal aandachtspunten om de kwaliteit verder te verbeteren, bijvoorbeeld waar het de onderzoeksmethodologie en -vaardigheden betreft. De verwachting van het panel en de opleiding is dat de al ingezette versterking van de onderzoekslijn in de komende jaren zichtbaar wordt in de kwaliteit van de eindwerken. De borging voor de kwaliteit van het afstuderen is op

orde, al vond het panel de beoordelingen van de afstudeerproducten niet altijd transparant en navolgbaar. De toelichting op de gegeven cijfers ontbrak grotendeels. Zelfs met de introductie van een rubric is het panel van mening dat een toelichting op het beoordelingsformulier in veel gevallen een meerwaarde heeft voor studenten. Met name bij cijfers rond de 5,5 en bij uiteenlopende scores door de examinatoren. Het panel heeft het vertrouwen dat de opleiding hier met steun van het clustermanagement mee aan de slag gaat. Na afstuderen vinden studenten snel een baan, velen studeren daarnaast verder voor de AA- of RA-titel. Het werkveld is positief over de inzetbaarheid van afgestudeerden.

Eindoordeel

Het panel stelt vast dat de opleiding voldoet aan de eisen op standaard 1 en standaard 4. De opleiding en het Finance & Accounting cluster zijn volop in beweging. Het nieuwe curriculum wordt aangegrepen om verbeteringen door te voeren. Het panel heeft er vertrouwen in dat de opleiding actief aan de slag gaat met de aandachtspunten in dit rapport bij de verdere ontwikkeling en versterking van de opleiding. Het panel beoordeelt de opleiding als **positief**.

3.2. Introductie van de opleiding

Het werkveld van Finance & Accounting is sterk in beweging. De financiële opleidingen van de Hogeschool van Amsterdam werken sinds 2013 steeds meer samen. In 2018-19 heeft dit onder meer geleid tot een gezamenlijke propedeuse van de opleidingen Accountancy, Finance & Control en Finance, Tax and Advice. Het lectoraat Corporate Governance & Leadership is nauw betrokken bij de opleidingen en de ontwikkeling van de curricula. Naast vaardigheden die voor alle opleidingen van belang zijn, zoals adviesvaardigheid, taalvaardigheid en IT-vaardigheid, richt de gezamenlijke propedeuse zich ook op het (gezamenlijke) toekomstige beroepsbeeld.

De hoofdfase van de bacheloropleiding Accountancy is vernieuwd, op het moment van het visitatiebezoek was het nieuwe curriculum nog niet in alle jaren ingevoerd. De vernieuwde hoofdfase is nog nadrukkelijker verbonden met de beroepspraktijk.

Naast het voldoen aan landelijke profielen is het HvA cluster Finance & Accounting actief betrokken bij de Amsterdamse inkleuring van het onderwijs. Voor deze inkleuring zijn in overleg met het (regionale) werkveld vier profileringspunten vastgesteld: Digitalisering/ informatiemanagement, Financiële innovatie en Business modelling, Vakbekwaamheid en advisering en Sustainable finance. Deze gezamenlijke profileringspunten geven aan dat de opleidingen in dit cluster elkaar steeds meer opzoeken. Dit is volgens het panel een goede ontwikkeling, iedere opleiding die het panel in dit cluster beoordeelt, heeft good practices die de andere opleidingen kunnen inspireren. Het panel juicht de toenemende samenwerking binnen het cluster toe.

De vorige visitatie vond plaats in 2013 en in dit rapport zal worden ingegaan op de aanbevelingen van het vorige panel die standaarden 1 en 4 betreffen. Het panel adviseerde de opleiding om haar profilering op de thema's Automatisering en Internationalisering nader uit te werken c.q. te verfijnen. Het huidige panel ziet dat deze thema's een plek hebben in het nieuwe curriculum. Ten aanzien van het gerealiseerd niveau had de opleiding verbetermaatregelen ingezet die moesten leiden tot een verbetering in de diepgang van de onderzoeksopzet en -methode en de toepassing van de theorie in een praktijkcase in de afstudeerwerken van alle studenten. Het panel kreeg de indruk dat het goed onderbouwen van het onderzoek en daarbij een kritische houding aannemen verdere aandacht behoefte. Het vorige panel adviseerde de opleiding om de betrokkenheid van het kenniscentrum CAREM bij het afstuderen en in de onderzoekslijn te versterken, bijvoorbeeld bij de goedkeuring van het plan van aanpak en het verzorgen van trainingen aan begeleiders en examinatoren. Het huidige panel ziet dat ook dit onderwerp is opgepakt en deels zichtbaar in de huidige afstudeerproducten.

3.3. Oordelen per standaard – bacheloropleiding Accountancy

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

Beroepsprofiel en eindtermen

De bacheloropleiding Accountancy (AC) van de Hogeschool van Amsterdam (HvA) richt zich op de eerste fase van het opleidingstraject tot Accountant Administratieconsulent (AA) en Registeraccountant (RA). Na afronding van een vervolgstudie inclusief praktijkstage kan de afgestudeerde zich inschrijven als RA of AA. Naast deze vervolgstudies die het merendeel van de studenten kiest, komen AC-alumni terecht in verschillende functies in het bedrijfsleven. Het landelijk AC-scholenoverleg heeft in 2017 een gezamenlijk Beroeps- en Opleidingsprofiel (BOP) ontwikkeld dat alle opleidingen Accountancy gebruiken. Het BOP onderscheidt beroepstaken en gedragskenmerken en daarvan afgeleide kerncompetenties die door de opleiding AC zijn overgenomen. Ook bespreekt dit AC-scholenoverleg de landelijke examens, met speciale aandacht voor de ontwikkelingen vanuit de Commissie Eindtermen Accountantsopleidingen (CEA, 2016). De CEA kent een aantal kernvakgebieden met bijbehorende EC's die de AC-opleidingen dienen aan te bieden. De CEA beoordeelt jaarlijks de geldigheid en actualiteit van de eindtermen voor accountantsopleidingen tot AA en RA. De AC-opleiding van de HvA hanteert het BOP en de eindtermen van de CEA als basis en voldoet daarmee aan de landelijke afspraken.

Aan de hand van de geleverde documentatie en de gesprekken tijdens de visitatiedag, stelt het panel vast dat de bacheloropleiding AC een degelijk beroepsprofiel kent dat is gebaseerd op recentelijk vastgestelde landelijke afspraken. De opleiding sluit concreet aan bij het BOP, volgt de CEA-eindtermen en voldoet daarmee aan de eisen die aan een HBO-bacheloropleiding Accountancy worden gesteld. Het panel waardeert het feit dat de opleiding de vernieuwing van de landelijke documenten heeft aangegrepen om ook het eigen profiel en curriculum te herzien.

Profilering

De AC-opleiding formuleert een aantal thema's die grote impact hebben op het toekomstige accountantsberoep. Internationalisering wordt als belangrijk kenmerk genoemd, evenals IT-ontwikkelingen, duurzaamheid, risicomanagement en de toename van wet- en regelgeving. Naast generieke competenties hecht de opleiding waarde aan een stevige kennisbasis, zowel in de kernvakken als in bedrijfsadministratie. Het MKB krijgt expliciete aandacht. Zo heeft de opleiding een MKB-project ontwikkeld in het afstudeerjaar waarin de student functioneert als een MKB-accountant/adviseur. Daarnaast gaven docenten mooie voorbeelden van IT-ontwikkelingen in het herziene curriculum. Ook legt de opleiding verbinding met de grootstedelijke context van Amsterdam door beroepsproducten in samenwerking met het werkveld te ontwikkelen en te verbinden aan actueel onderzoek. Het financiële cluster van de HvA werkt toe naar een gezamenlijke visie en beleid. Uit de gesprekken wordt voor het panel duidelijk dat deze visie en beleid worden gedragen door betrokkenen van de verschillende opleidingen. Het cluster formuleert een aantal profileringspunten, te weten Digitalisering/ informatiemanagement, Financiële innovatie en business modellering, Vakbekwaamheid en advisering en Sustainable finance. Deze overlappen deels met de vanuit het toekomstige accountantsberoep geformuleerde thema's. Hogeschool hoofddocenten werken aan deze profileringspunten die ook een plek in de opleiding hebben. Tot slot, omdat veel studenten doorstuderen,

is er aandacht voor goed onderzoek en (samen met de UvA) doorstroomminoren.

Het panel constateert dat de opleiding een behoorlijk aantal beroepsrelevante thema's en clusterbrede profilerings-thema's formuleert. Voor studenten is het niet altijd duidelijk wat het profiel van de opleiding is, al herkenden ze een aantal thema's die door het panel werd benoemd. De ontwikkeling en zichtbaarheid van deze thema's varieert en het panel identificeert een aantal zichtbare en ontwikkelde thema's, maar ook thema's die aandacht en ontwikkeling nodig hebben om een relevante bijdrage aan het profiel te leveren. Met name de profileringspunten vanuit het financiële cluster behoeven nog ontwikkeling. Dit geldt volgens het panel niet alleen voor de AC-opleiding, maar voor alle opleidingen in het cluster. Ten aanzien van de beroepsrelevante thema's constateert het panel dat met name de inhoudelijke thema's risicomangement en toename wet- en regelgeving aanwezig zijn. De ontwikkelingen op het gebied van IT zijn tijdens het visitatiebezoek uitgebreid besproken. Er zijn enkele mooie ontwikkelingen in het IT-profiel die een plek krijgen in het herziene curriculum. Minder overtuigd was het panel over de aspecten internationalisering en duurzaamheid. Ten aanzien van duurzaamheid staat de opleiding aan het begin van een ontwikkeling die volgens het panel voortvarender kan worden opgepakt. Bij duurzaamheid horen volgens het panel ook de ethische en sociaalmaatschappelijke aspecten van het vakgebied. Wat betreft internationalisering vindt het panel de benadering dat studenten bij een stage of afstuderen in aanraking komen met internationale ontwikkelingen te smal. De metropool Amsterdam biedt met veel internationale bedrijven en culturen inderdaad legio kansen en mogelijkheden. Als internationalisering echt een thema is, betekent dit dat er ook in het onderwijs aandacht moet zijn voor internationale ontwikkelingen en het uitwisselen van studenten en docenten. Studenten geven aan dat er mogelijkheden zijn om naar het buitenland te gaan, maar dat de opleiding dit niet nadrukkelijk stimuleert, het initiatief moet vanuit de student komen. Concluderend stelt het panel vast dat er aan verschillende thema's wordt gewerkt. Het acht het verstandig dat de opleiding niet aan te veel thema's tegelijk werkt, maar prioriteert en stroomlijnt.

Beroepspraktijk en relatie met onderzoek

Het merendeel van de afgestudeerden werkt bij de grote accountantskantoren (the Big Four) en een aantal grote(re) regionale kantoren waar ze met wet- en regelgeving, ook in een internationale context, in aanraking komen. De IT brengt een verandering teweeg in de accountancypraktijk door digitalisering. Binnen het MKB verschuift de rol van de MKB-accountant van een controleur naar een adviseur voor de cliënt. De belangrijkste startfuncties van afgestudeerden die niet doorstuderen, zijn die van assistent-accountant, medewerker accounting en financieel specialist. In de Onderwijsadviesraad (OAR) zitten leden die afkomstig zijn van grotere accountantskantoren, maar ook van een kleiner, lokaal kantoor. Twee keer per jaar komt de OAR bijeen om ontwikkelingen in de opleiding te bespreken. Er zijn ook thema-avonden, bijvoorbeeld over onderzoek of internationalisering, zijn OAR leden als gecommiteerde aanwezig bij de beoordeling van het afstuderen en is de OAR gevraagd om het opleidingsprofiel AC te valideren. Vanuit de opleiding en het werkveld wordt aangegeven dat de ontwikkelingen in het profiel en daarmee in het curriculum, de kloof tussen werkveld en opleiding duidelijk verkleinen. Dit is ook de constatering van de studenten waarmee het panel sprak. In het vernieuwde curriculum wordt in opdrachten expliciet de relatie tussen theorie en praktijk gelegd.

Het Lectoraat Corporate Governance & Leadership (7 fte) is een samenwerkingspartner voor de opleidingen in het financiële cluster en kent kernthema's die ook in het onderwijs terugkomen. Aan de hand van de vier profilerings-thema's van het cluster voert het lectoraat de dialoog met opleidingen en de beroepspraktijk. In augustus 2019 is het visiedocument Onderwijs, Onderzoek en Werkveld verschenen met een actuele en gedragen visie op de Trias Academia. De lector en hogeschoolhoofddocenten schuiven aan

bij de bijeenkomsten van de OAR en is in gesprek met de drie opleidingen in het cluster. Verschillende docenten zijn actief in het lectoraat en versterken daarmee de connectie tussen onderzoek en onderwijs.

De verbinding tussen opleiding en het werkveld is duidelijk aanwezig. De opleiding is sensitief voor ontwikkelingen in het werkveld en het panel constateert dat er op verschillende manieren afstemming met het werkveld is. Deze afstemming is zichtbaar in de contacten met stage- en afstudeerorganisaties en in de samenwerking met de OAR. Ook de connectie tussen lectoraat en werkveld is goed, al vraagt het panel zich af of het voor één lectoraat mogelijk is en blijft om alle ontwikkelingen in het werkveld afdoende af te dekken. Zo is duurzaamheid ondergebracht bij een ander lectoraat (buiten het cluster) wat mogelijk de reden is voor de minder nadrukkelijke positionering van duurzaamheid in het profiel van de opleiding. Het panel realiseert zich dat de omvang, inrichting en wendbaarheid van het lectoraat een rol spelen in het breed afdekken van ontwikkelingen in het werkveld. Evenwel vertrouwt het panel er – onder andere op basis van de gevoerde gesprekken tijdens het locatiebezoek - op dat dit lectoraat voldoende in staat is om zonder blinde vlekken met de vele aspecten om te gaan.

Overwegingen

De AC-opleiding sluit voor de beoogde leerresultaten aan bij de landelijke afspraken zoals vastgelegd in het BOP en bij de wettelijke eisen in de CEA. De opleiding legt hiermee een degelijke basis waarmee het voldoet aan de eisen die aan een hbo-opleiding Accountancy worden gesteld. De opleiding formuleert daarnaast thema's die beroepsrelevant zijn en ook zijn er clusterbrede profilerings-thema's. Alles bij elkaar zijn het veel thema's en het panel constateert dat sommige thema's goed zijn uitgewerkt, andere in ontwikkeling zijn en een aantal – met name de clusterbrede thema's – nog aan het begin van de ontwikkeling staan. Door te stroomlijnen en prioriteren kunnen de verschillende profilerende thema's een plek in de opleiding krijgen. De relatie tussen werkveld en onderwijs is stevig, met een belangrijke rol voor de OAR. De betrokkenheid van het lectoraat bij het onderwijs doorloopt een goede ontwikkeling. Dit zal leiden tot versteviging van de driehoek onderwijs – onderzoek – werkveld. Het oordeel van het panel over deze standaard luidt: **voldoet**

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Niet van toepassing in verband met de "lichtere opleidingsbeoordeling", zie ook hoofdstuk 1.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Niet van toepassing in verband met de "lichtere opleidingsbeoordeling", zie ook hoofdstuk 1.

Standaard 4: Gerealiseerde Leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen

Producten van afgestudeerden

Om de gerealiseerde leerresultaten en de kwaliteit van de eindwerken vast te stellen, heeft het panel van een selectie van vijftien recent afgestudeerde studenten de afstudeerproducten en bijbehorende

beoordelingsformulieren bekeken. Het afstudeerprogramma van de AC-opleiding toetst alle beroepstaken en gedragskenmerken op vier studieonderdelen die ieder met een voldoende eindcijfer moeten worden afgerond. De student toont het eindniveau aan en laat blijken dat hij een brede oriëntatie heeft. De vier onderdelen van het afstudeerprogramma zijn:

- Stage: de student toont aan dat hij kan functioneren op het niveau van een beginnende hbo-afgestudeerde. Hij werkt aan één of meer inhoudelijke beroepstaken en wordt beoordeeld op vakkundigheid en gedragskenmerken.
- Landelijke Overall Toets (OAT): deze geïntegreerde toets van drie kernvakken waarin controle centraal staat is ondergebracht in de verplichte minor 'Accountancy Landelijke toets.
- Project MKB: In dit project verricht de student werkzaamheden van de MKB-accountant en wordt hij getoetst aan de hand van beroepsproducten.
- Afstudeeronderzoek: de onderzoekslijn eindigt in het afstudeeronderzoek waarin de student een onderzoek uitvoert in opdracht van en bij een organisatie. Dit onderzoek legt de verbinding tussen praktijk, onderzoek en onderwijs. In de verplichte minor volgen studenten het onderdeel onderzoeksvaardigheden en worden ze begeleid bij het schrijven van het Plan van Aanpak (PVA) voor afstuderen. Het eindproduct is een afstudeerwerk.

De vier onderdelen waaruit het afstudeerprogramma is opgebouwd toetsen verschillende vaardigheden, beroepstaken en gedragskenmerken. Het panel is positief over het brede afstudeerprogramma dat het totaal van leeruitkomsten goed afdekt. Het panel heeft van een selectie van vijftien afgestudeerden zich aan de hand van producten en beoordelingsformulieren van de vier onderdelen van het afstudeerprogramma een oordeel gevormd over het gerealiseerde eindniveau.

De drie opleidingen van het financiële cluster aan de HvA besteden aandacht aan de taligheid van de studenten. Een deel van de studenten heeft moeite met het schrijven in goed Nederlands. In de gesprekken met het panel werd door docenten aangegeven dat voor sommigen ook spreken en begrijpen een aandachtspunt is. Tijdens het bezoek is gesproken over de mogelijke oorzaken (de diversiteit van de studentenpopulatie speelt in ieder geval een rol) en het taalbeleid (taalcoach, mondelinge en schriftelijke vaardigheden). Op basis van afstudeerproducten constateert het panel dat een deel van de studenten inderdaad moeite heeft met het schrijven in goed Nederlands. Tijdens het bezoek gaf de opleiding aan dat het taalbeleid begint te leiden tot een verbetering. Er is geen makkelijke oplossing voor dit issue, sommige studenten beginnen met een grote taalachterstand aan de opleiding en boeken weliswaar een grote vooruitgang, maar blijven achter in vergelijking met hun medestudenten. Het panel concludeert dat taalvaardigheid de aandacht van de opleidingen heeft en moedigt de opleiding aan om het minimaal vereiste taalniveau van de afstudeerproducten te bewaken, onder andere met het oog op de eisen die de beroepspraktijk aan de alumni stelt. Het panel benadrukt dat dit een belangrijk aandachtspunt is en stimuleert de opleiding blijvend te zoeken naar mogelijke oplossingen.

Het panel waardeert de specifieke aandacht voor MKB bij het afstuderen, welke tot uiting komt in het MKB-project. De opleiding heeft voor de beoordeling van dit groepsproject naast een groepsbeoordeling van het product ook een individueel assessment aangebracht. Daarbij dienen alle studenten op twee momenten een individueel (mondeling) assessment af te leggen met twee examinatoren. Het panel vindt dat de opleiding op een goede manier het niveau van de individuele studenten toetst. Ten aanzien van de stage zag het panel in verschillende verslagen dat het vooral meewerken betreft en ook studenten noemden het een meeloopstage. Het panel stelt vast dat dit aansluit bij de doelstelling van de stage, het kennismaken met het toekomstige werkterrein en dat de studenten daarmee voldoen aan de doelstelling van de stage.

Het panel geeft de opleiding ter overweging mee om een opdracht te koppelen aan de stage waardoor de student ook inhoudelijk kan aantonen te kunnen functioneren als beginnend hbo-afgestudeerde.

Voor de beoordeling van het gerealiseerde eindniveau heeft het panel alle producten bekeken vanuit meerdere aspecten. Naast de realisatie van de beoogde leerresultaten, zijn dit de beroepsgerichtheid en de beoordeling van de producten. De bevindingen van het panel ten aanzien van het afstudeeronderzoek is dat de relevantie van de onderwerpen en beroepsbekwaamheid worden aangetoond in de gestructureerde rapportages. Het overgrote merendeel van de afstudeerwerken zijn vakinhoudelijk relevant en passend voor de beroepsgroep waartoe wordt opgeleid. De opdrachtgevers zijn tevreden over het werk van de afstudeerders, wat de beroepsbekwaamheid en relevantie onderstreept. Inhoudelijk is de conclusie van het panel dat het niveau van het afstuderen voldoende is. Hoewel de beoordeling door de opleiding regelmatig aan de hoge kant is in de ogen van het panel, kan het zich vinden in de gegeven cijfers. Het panel ziet een aantal positieve uitschieters van mooi opgezette en uitgevoerde onderzoeken. Eén afstudeerrapport werd door de examinatoren kritisch, maar met een voldoende beoordeeld. Het panel is van mening dat dit product onvoldoende van kwaliteit is met beperkt onderzoek, beperkt theoretisch kader en zeer beperkt field research. Gezien het feit dat de overige veertien afstudeerrapportages in de steekproef volgens het panel voldoende van niveau zijn, stelt het panel vast dat de opleiding voldoet aan de gestelde eisen voor een hbo-bachelor Accountancy. Het panel heeft naast de afstudeeronderzoeken ook andere producten bekeken en beoordeeld. De opmerkingen over onderzoeksmethodologie en -vaardigheden gelden daarbij in veel mindere mate. Ook met betrekking tot de taalvaardigheid van de afstudeerder is het panel milder bij de overige producten.

De opleiding streeft ernaar om onderzoek sterker te positioneren in het curriculum en de onderzoekende houding van de student te stimuleren. Het panel moedigt de opleiding hierin aan. Daarmee zal ook het niveau van de onderzoeksmethodologie en -vaardigheden van de eindproducten omhoog gaan, wat volgens het panel – op basis van de steekproef van afstudeerproducten – een punt van aandacht is. Tevens adviseert het panel de opleiding om een coördinator of eindverantwoordelijke voor de onderzoekslijn als geheel aan te stellen en zo de aansturing te centraliseren.

Borging van de kwaliteit van afstuderen

De opleiding kent verschillende manieren waarop het eindniveau wordt geborgd. Ten aanzien van het afstudeeronderzoek wordt het PvA door vier docenten beoordeeld voordat een student kan beginnen aan het afstuderen. In het vernieuwde curriculum is de onderzoekslijn sterker aangezet en ook vindt de beoordeling plaats aan de hand van een rubric. Op het moment van het visitatiebezoek werd de rubric aangescherpt voor studenten die in studiejaar 2020-21 gaan afstuderen. Doel van de aanscherping is om de beoordeling beter te onderbouwen. Tevens houden afstudeerbegeleiders van verschillende hogescholen regelmatig intervisiebijeenkomsten waarbij afstudeeropdrachten worden uitgewisseld die met een krappe voldoende zijn beoordeeld. Ook hebben afstudeerbegeleiders deelgenomen aan een training onderzoeksvaardigheden van het kenniscentrum CAREM van de faculteit Business en Economie. De opleiding streeft naar een sterkere verbinding met het lectoraat om onderzoek in het gehele curriculum te stimuleren, met name ten aanzien van onderwerpen die relevant zijn voor het toekomstige accountancyberoep, zoals digitalisering, data-analyse, vakbekwaamheid, IT-Auditing en Process Mining. De opleiding is voornemens de OAR opnieuw te vragen om een aantal afstudeeropdrachten te beoordelen waarna de beoordeling met de examinator wordt afgestemd en besproken. Deze intervisie en borging wil de opleiding structureel implementeren en beter borgen. Bij ongeveer 20% van de afstudeergesprekken wordt een extern gecommiteerde (lid van de OAR) ingezet die bij de beoordeling meekijkt. Tot slot heeft

ook de examencommissie een rol bij de borging van de kwaliteit van het afstuderen. Zij controleert de procedure zoals beschreven in de handleiding en de inzet van extern gecommitteerden bij de eindpresentatie en verdediging. De examencommissie heeft een proactieve benadering in de borging van kwaliteit, wat bijvoorbeeld blijkt uit de QuickScan. Het panel signaleert een ontwikkeling binnen de examencommissie waarbij meer als cluster en minder als individuele opleidingen wordt gedacht. Het panel adviseert om deze ontwikkeling voortvarend door te zetten, waardoor de opleidingen van elkaar leren en elkaar stimuleren.

Ten aanzien van de borging van de kwaliteit van het afstuderen is het panel tevreden. De kalibreersessies met andere hogescholen en inzetten van gecommitteerden zijn passend. Het voornemen om de steekproefsgewijze check door de OAR structureel te implementeren ziet het panel als een teken dat de opleiding zich bewust is van het (ook) extern borgen van de kwaliteit.

Als belangrijk verbeterpunt noemt het panel de navolgbaarheid van de beoordelingen, vooral met het oog op transparantie voor studenten. De introductie van een rubric sinds de vorige visitatie is een duidelijke verbetering en zoals eerder aangegeven, kan het panel zich vinden in de gegeven cijfers van veertien van de vijftien afstudeerrapporten. Toch is het voor het panel op basis van de beoordelingsformulieren vaak niet duidelijk hoe een beoordeling van een onderdeel of deelcijfer tot stand is gekomen. Van de ruimte voor eventuele toelichting wordt nauwelijks gebruik gemaakt. Met name bij cijfers die rond de 5,5 liggen en in het geval dat oordelen van eerste en tweede examinerator van elkaar afwijken, is het volgens het panel belangrijk dat wordt gemotiveerd waarom het uiteindelijke cijfer is toegekend. Ook de procedure voor het toevoegen van een eventuele derde examinerator kan duidelijker worden vastgelegd. Studenten gaven aan dat feedback op examens en werkstukken vaak pas wordt gegeven als de student daar expliciet om vraagt. Docenten gaven tijdens het gesprek aan dat er tussen examineratoren overleg plaatsvindt, maar dat een schriftelijke toelichting er vaak bij inschiet. Het panel is van mening dat het navolgbaar invullen van de beoordelingsformulieren van belang is voor een goede kwaliteitszorg. Niet alleen voor externen zoals dit panel is dit van belang, maar ook voor de student die naast een mondelinge terugkoppeling ook kwalitatief de belangrijkste overwegingen voor een eindcijfer verdient. Dit vraagt om bewustwording en een verandering in mentaliteit binnen de opleiding.

Functioneren van afgestudeerden

Het merendeel van de afgestudeerden studeert door voor de RA- of AA-titel en is werkzaam in de beroepspraktijk, veelal bij de Big Four en middelgrote kantoren. Uit de hbo-monitor (2018) blijkt dat de meeste afgestudeerden (88%) snel een baan vinden die aansluit bij de opleiding. Over het algemeen zijn de afgestudeerden positief over hun start op de arbeidsmarkt. Ook het werkveld is positief over de inzetbaarheid van afgestudeerden. In het gesprek met het panel werd dit door de werkveldvertegenwoordiger bevestigd.

Overwegingen

Op basis van de steekproef van afstudeerproducten constateert het panel dat het niveau voldoet aan eisen die aan een hbo-accountancy opleiding worden gesteld. Het panel benoemt een aantal aandachtspunten om de kwaliteit en de borging verder te verbeteren. Tegelijk constateert het panel dat de opleiding in het herziene curriculum al verschillende verbeteracties heeft ingezet en verwacht dat de versterking van de onderzoekslijn over een aantal jaren in de eindwerken zichtbaar zal zijn. Vooral met betrekking tot onderzoeksmethodologie is dat nodig in de ogen van het panel. Het panel heeft er vertrouwen in dat de opleiding deze positieve ontwikkelingen doorzet en daarbij de verbeterpunten van het panel meeneemt.

De belangrijkste aanbeveling van het panel is om de transparantie en navolgbaarheid van de beoordeling te verbeteren. Dit punt heeft de meeste aandacht en omvat meer dan een procedurele aanpassing van de beoordeling. Ook op dit punt heeft het panel het vertrouwen dat de opleiding dit voortvarend oppakt met steun vanuit het (cluster)management. De positieve geluiden uit het werkveld bevestigen dat de opleiding AC voldoet aan de verwachtingen en studenten aflevert die in staat zijn als beginnende professional op hbo-niveau aan het werk te gaan. Het oordeel van het panel over deze standaard luidt: **voldoet**

3.4. Eindoordeel

De beoogde leerresultaten sluiten aan op het landelijke profiel van hbo-accountancy en zijn van hbo-niveau. De relatie tussen werkveld en onderwijs is stevig en de betrokkenheid van het lectoraat bij het onderwijs doorloopt een goede ontwikkeling. De afstudeerproducten zijn van bachelorniveau en passend voor een hbo-accountancy opleiding. De onderzoeksmethodologie is een aandachtspunt, al komt de opleiding met de versterking van de onderzoekslijn in het nieuwe vierjarige voltijdcurriculum hier al aan tegemoet. Betere navolgbaarheid en transparantie van de beoordelingsformulieren bij het afstuderen is noodzakelijk. Het panel heeft er vertrouwen in dat de opleiding en het cluster de verbeterpunten uit dit rapport meenemen bij de verdere ontwikkeling. Dat vertrouwen is mede gebaseerd op het feit dat de opleiding en het F&A-cluster volop in beweging zijn, waarbij het nieuwe curriculum wordt gebruikt om verbetermaatregelen door te voeren.

Het oordeel van het panel luidt op beide standaarden 'voldoet aan de standaard'. Het panel zal dan ook positief adviseren aan de NVAO.

4. Bacheloropleiding Finance & Control

4.1. Samenvatting

Op 13 en 14 februari 2020 is de bestaande hbo-bacheloropleiding Finance & Control (F&C) van de Hogeschool van Amsterdam (HvA) door een panel van externe deskundigen bezocht. De drie varianten van de opleiding zijn de vierjarige voltijdopleiding, een driejarige voltijdopleiding voor vwo-instroom en een vierjarige deeltijdopleiding. De HvA neemt deel aan de Pilot Instellingsaccreditatie, de beoordeling van de opleiding Finance & Control volgt daarom de *lichtere opleidingsbeoordeling*. Dat betekent dat het panel enkel NVAO-standaard 1 en 4 beoordeelt.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. De opleiding F&C hanteert voor de drie varianten dezelfde leeruitkomsten en profilerings thema's. De opleiding volgt de zeven leeruitkomsten (Learning Outcomes, LO's) van het landelijke opleidingsprofiel dat in 2016 is herzien. De Amsterdamse F&C-opleiding hanteert daarnaast vijf competenties die aansluiten bij de doelstelling om zelfbewuste financial professionals met een positief kritische houding op te leiden. De opleiding kent verschillende relevante thema's en ook het cluster kent een aantal profileringspunten. Volgens het panel kent de opleiding een degelijk en breed profiel al is er door de veelheid aan thema's geen sprake van een eenduidige profilering. De betrokkenheid van het werkveld is goed. De onderwijsadviesraad heeft een belangrijke rol op strategisch vlak, het denkt mee en adviseert de opleiding. Het lectoraat is actief betrokken bij de opleiding en het panel constateert een positieve ontwikkeling hiervan. Dit leidt tot versterking van de driehoek onderwijs – werkveld – onderzoek.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Niet van toepassing in verband met een lichtere opleidingsbeoordeling

Standaard 3: Toetsing

Niet van toepassing in verband met een lichtere opleidingsbeoordeling

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Het afstudeerproduct is passend voor een F&C-opleiding, dekt de leeruitkomsten en is relevant voor de beroepspraktijk. De drie varianten kennen een vergelijkbaar afstudeerprogramma waarin studenten binnen een organisatie een afstudeeropdracht uitvoeren met betrekking tot een relevant en actueel vraagstuk uit de beroepspraktijk. Ondanks het taalbeleid van de opleiding en het inzetten van taalcoaches, stelt het panel op basis van de afstudeerproducten vast dat er ruimte is voor verdere verbetering. De afstudeerproducten zijn van bachelorniveau, zijn relevant en tonen beroepsbekwaamheid aan. Op basis van de steekproef stelt het panel vast dat het niveau van het afstuderen voldoende is. Wel vraagt het panel blijvende aandacht voor de onderzoeksmethodologie en -vaardigheden. Het effect van de ingezette verbeteringen zal naar verwachting de komende jaren zichtbaar worden en het panel vertrouwt erop dat de opleiding hier actief aan blijft werken. De borging voor de kwaliteit van het afstuderen is op orde al vond het panel de beoordelingen van de afstudeerproducten niet altijd transparant en navolgbaar. De toelichting op de gegeven cijfers ontbrak grotendeels. Zelfs met de introductie van een rubric is het panel van mening dat een toelichting op het

boordelingsformulier in veel gevallen een meerwaarde heeft voor studenten. Dit geldt met name bij cijfers rond de 5,5 en bij uiteenlopende scores door de examinatoren. Alumni zijn tevreden over hun opleiding en vonden na afstuderen snel een baan op niveau. Het werkveld noemt studenten ambitieus, leergierig en gemotiveerd.

Eindoordeel

Het panel stelt vast dat de opleiding voldoet aan de eisen op standaard 1 en standaard 4. De opleiding en het Finance & Accounting cluster zijn volop in beweging. De opleiding is continu bezig met het doorvoeren van verbeteringen. Het panel heeft er vertrouwen in dat de opleiding actief aan de slag gaat met de aandachtspunten in dit rapport bij de verdere ontwikkeling en versterking van de opleiding. Het panel beoordeelt de opleiding als **positief**.

4.2. Introductie van de opleiding

Het werkveld van Finance & Accounting is sterk in beweging. De financiële opleidingen van de Hogeschool van Amsterdam werken sinds 2013 steeds meer samen. In 2018-19 heeft dit onder meer geleid tot een gezamenlijke propedeuse van de vierjarige voltijdopleidingen Accountancy, Finance & Control en Finance, Tax and Advice. Het lectoraat Corporate Governance & Leadership is nauw betrokken bij de opleidingen en de ontwikkeling van de curricula. Naast vaardigheden die voor alle opleidingen van belang zijn, zoals adviesvaardigheid, taalvaardigheid en IT-vaardigheid, richt de gezamenlijke propedeuse zich ook op het (gezamenlijke) toekomstig beroepsbeeld.

De afgelopen jaren heeft de opleiding Finance & Control (F&C) van de Hogeschool van Amsterdam (HvA) verschillende ontwikkelingen doorlopen. Naast de voltijdopleiding worden een deeltijdopleiding en een vwo-variant (3 jaar) aangeboden. De hoofdfase van de voltijdopleidingen richt zich op het ontwikkelen van beroepsproducten, zoals een rapport, analyse of advies. Hiermee toont de student aan dat hij één of meerdere leeruitkomsten voldoende beheerst. De deeltijdvariant werkt vanuit een eigen onderwijsconcept dat is afgestemd op werkenden. De vwo-route heeft een andere doelgroep, een meer homogene instroom en hogere startkwalificaties. De opzet van het curriculum en toetsing is hierop gericht. De verschillende opleidingsvarianten kennen een nauwe samenwerking met doorlopende uitwisseling van kennis, ideeën en docenten.

Naast het voldoen aan landelijke profielen is het HvA cluster Finance & Accounting actief betrokken bij de Amsterdamse inkleuring van het onderwijs. Voor deze inkleuring zijn in overleg met het (regionale) werkveld vier profileringspunten vastgesteld: Digitalisering/ informatiemanagement, Financiële innovatie en business modellering, Vakbekwaamheid en advisering en Sustainable finance. Deze gezamenlijke profileringspunten geven aan dat de opleidingen in dit cluster elkaar steeds meer opzoeken. Dit is volgens het panel een goede ontwikkeling, iedere opleiding die het panel in dit cluster beoordeelt, heeft good practices die de andere opleidingen kunnen inspireren. Het panel juicht de toenemende samenwerking binnen het cluster toe.

De vorige visitatie vond plaats in 2013 en in dit rapport zal worden ingegaan op de aanbevelingen van het vorige panel die standaarden 1 en 4 betreffen. Het panel adviseerde een doorontwikkeling van de eindkwalificaties waarmee de Amsterdamse opleiding zich kon onderscheiden van andere F&C-opleidingen. Met name de thema's Grootstedelijkheid en Onderzoekend vermogen werden daarvoor geschikt geacht. Het huidige panel stelt vast dat de opleiding de landelijke eindkwalificaties volgt, aanvullende competenties hanteert en clusterbrede profileringsthema's door ontwikkelt. Het vorige panel was tevens van mening dat de samenstelling van de Onderwijsadviesraad diende te worden herijkt om het gehele (regionale) werkveld af te dekken, dit punt is opgepakt door de opleiding. Tot slot gaf het panel de aanbeveling dat de opleiding de bandbreedte in verschil van aandacht voor het praktijkgericht onderzoek in de programma's van de verschillende varianten diende te verkleinen. De verschillende varianten binnen de opleiding liggen volgens het huidige panel al veel sterker op één lijn en de opleiding werkt hier actief aan verder. Ook kon de opleiding onderzoekslijn sterker inzetten vanuit een gemeenschappelijk kader. Het panel adviseerde om het kenniscentrum CAREM in te zetten bij het afstuderen en het versterken van de onderzoekslijn. De onderzoekslijn in het curriculum is versterkt bij de invoering van het herziene curriculum.

4.3. Oordelen per standaard

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

Beroepsprofiel en eindtermen

In het Landelijk Opleidingsprofiel Finance & Control (LOPFC) uit 2016 worden trends en ontwikkelingen geformuleerd die belangrijk zijn voor de startbekwame professional. Deze trends zijn: Technologie en innovatie, Business mining, Maatschappelijk verantwoord ondernemen, Toename hoeveelheid en snelheid van data, Toenemende gelddruk en Toenemende aandacht voor risicobeheersing. Voor de hbo-bachelor Finance & Control (F&C) zijn in het LOOFC zeven learning outcomes (LO's) vastgesteld in vier kerngebieden die de F&C-opleiding van de HvA heeft overgenomen:

Kerngebied	Learning outcome (LO)
Strategisch management	<ul style="list-style-type: none"> • Faciliteren van inzicht in de externe omgeving van een organisatie en het geven van advies aan het (lijn)management met als doel het nemen van de juiste beslissingen voor een organisatie.
Performance management	<ul style="list-style-type: none"> • Leveren van een bijdrage aan het ontwerpen van het management control systeem gericht op sturing, beheersing en monitoring van een organisatie, zodanig dat de (strategische) doelen bereikt worden. • Selecteren en toepassen van geschikte analysemethodes gericht op het nemen van de juiste beslissingen door een organisatie.
Governance, Risk & Compliance Finance, Operations en Reporting	<ul style="list-style-type: none"> • Adviseren over de inrichting van de informatievoorziening en bedrijfsprocessen gericht op het managen van risico's in een organisatie • Adviseren over financiële vraagstukken, rekening houdend met fiscale aspecten en financiële risico's. • Adviseren over de optimale inrichting van informatievoorzieningen en bedrijfsprocessen, gericht op de effectiviteit en efficiëntie van een organisatie. • Opstellen en analyseren van externe verantwoordingsoverzichten, rekening houdend met richtlijnen en wet- en regelgeving.

Complementair aan de landelijke LO's heeft de Amsterdamse F&C-opleiding vijf competenties gedefinieerd waaraan studenten werken richting beroepsbekwaamheid. Dit zijn Kritisch en probleemoplossend denken, Communiceren, Samenwerken, Ethisch handelen en Ontwikkelingsgericht handelen. Het panel stelt vast dat de F&C-opleiding de landelijk afgesproken LO's hanteert die aansluiten op de Dublin descriptoren voor bacheloropleidingen en zijn gebaseerd op internationale vergelijkingen met opleidingen van buitenlandse business schools. De vijf geformuleerde competenties sluiten aan bij de doelstelling om zelfbewuste financial professionals met een positief kritische houding op te leiden.

Opleidingsvarianten

Naast de vierjarige voltijdvariant is er een vierjarige deeltijdvariant, speciaal voor werkende studenten. Tot slot is er ook een driejarige vwo-route die is ontwikkeld voor studenten met een vwo-diploma of havisten met gemiddeld minimaal een 8 op hun cijferlijst. Het profiel en de leeruitkomsten voor de drie varianten zijn gelijk, de inrichting van het curriculum varieert en is toegesneden op de specifieke wensen van de

doelgroepen. De bevindingen en overwegingen van het panel over niveau, oriëntatie en passendheid van de beoogde leerresultaten gelden dan ook voor alle opleidingsvarianten.

Profilering

De Amsterdamse F&C-opleiding levert breed opgeleide, zelfbewuste financial professionals die degelijke vakkennis kunnen toepassen in een voortdurend veranderende werkelijkheid. Op basis van kennis en inzichten, en een onderzoekende houding zijn ze in staat financiële en bedrijfsprocessen te doorgronden en kan hij het management inzicht geven in de financiële gezondheid van de organisatie en hierover adviseren. Daarbij neemt de afgestudeerde een positief kritische houding aan. Studenten die de opleiding F&C afronden zijn in staat een bijdrage te leveren aan duurzame oplossingen voor actuele, financiële en/of procesmatige vraagstukken in het werkveld en in de samenleving. Doelgroep van de deeltijdopleiding zijn financial professionals die naast hun baan de F&C-opleiding in deeltijd willen volgen om een volgende stap in hun carrière te zetten. Volgens de opleiding gaat momenteel veel aandacht uit naar verdere implementatie van onderzoekend vermogen. Door de opleiding genoemde belangrijke thema's zijn duurzaamheid en maatschappelijke betrokkenheid. In het gesprek met het panel gaven docenten aan dat naast vakbekwaamheid en de vijf competenties ook data science, fintech en ethiek profileringspunten zijn.

Het financiële cluster van de HvA werkt toe naar een gezamenlijke visie en beleid. Uit de gesprekken wordt voor het panel duidelijk dat deze visie en beleid worden gedragen door betrokkenen van de verschillende opleidingen. Het cluster formuleert een aantal profileringspunten, te weten Digitalisering/informatiemanagement, Financiële innovatie en business modellering, Vakbekwaamheid en advisering en Sustainable finance. Senior-onderzoekers werken aan deze profileringspunten en in de komende jaren zal de opleiding verder ingekleurd worden om deze thema's voor studenten en werkveld herkenbaar te maken. In de zelfevaluatie staat dat de metropoolregio Amsterdam uniek voor de opleiding is met aspecten als internationalisering en de zakelijke en financiële dienstverlening. Het panel herkent de internationale aspecten van de metropoolregio Amsterdam en denkt dat dit studenten tot op zekere hoogte een internationaal perspectief biedt. Als internationalisering echt als thema is benoemd, betekent dit dat er ook in het onderwijs aandacht moet zijn voor internationale ontwikkelingen en het uitwisselen van studenten en docenten. Studenten geven aan dat er mogelijkheden zijn om naar het buitenland te gaan, maar dat de opleiding dit niet nadrukkelijk stimuleert, het initiatief moet vanuit de student komen. Het panel raadt de opleiding aan goed na te denken over de ambities ten aanzien van een internationaal profiel en daarbij de diverse studentenpopulatie als kracht in te zetten op het gebied van *cultural awareness* en interculturele vaardigheden.

Het panel ziet een F&C-opleiding met een degelijk en breed profiel waarbij vakbekwame professionals worden afgeleverd. De opleiding ontwikkelt verschillende onderscheidende thema's. Het panel is van mening dat de basis goed is en dat verdere uitwerking van een aantal thema's de opleiding een eigen profiel kan geven. De vele thema's zijn allemaal relevant voor het opleiden van toekomstbestendige financial professionals, al is er door de veelheid aan thema's geen sprake van een eenduidige profilering. Studenten konden in het gesprek met het panel ook niet goed aangeven wat de profileringspunten van hun opleiding waren al herkenden ze wel een aantal thema's die door het panel werden genoemd. Coördinatie, stroomlijning en structurering lijken nodig bij de ontwikkeling van de vele ideeën. Met name de profileringspunten vanuit het cluster behoeven verdere ontwikkeling. Dit geldt niet alleen voor F&C, maar voor alle opleidingen in het cluster. Het panel adviseert de opleiding om na te denken wat echte profileringsthema's zijn en welke aspecten belangrijk zijn om in het curriculum uit te werken zonder dat het onderscheidende thema's zijn.

Beroepspraktijk en relatie met onderzoek

De afgestudeerde F&C'er komt op verschillende plekken terecht, in diverse functies en rollen. De startfunctie betreft vaak de rol van (assistent) controller, financieel analist of financieel specialist bij het MKB. Veel afgestudeerden werken bij grootbanken en gemeentes, consultancybureaus, administratie- en accountantskantoren en financiële detacheerders. Afhankelijk van de context, uitdagingen en ambities van de organisatie is de F&C'er een generalist (kleinere organisaties) of specialist (grotere organisaties).

De connectie met het werkveld zorgt voor het voeden van de opleiding met trends en ontwikkelingen en de opleiding past doorlopend innovaties – zowel inhoudelijk als onderwijskundig – toe in het curriculum. De opleiding heeft een Onderwijsadviesraad (OAR) die verschillende bedrijven en organisaties uit het werkveld vertegenwoordigt. De OAR komt twee keer per jaar bij elkaar om de ontwikkelingen in de opleiding te bespreken. In de afgelopen jaren is bij voorbeeld de vernieuwing van het F&C-curriculum onderwerp van gesprek geweest evenals de interactie tussen onderwijs en werkveld. In het zelfevaluatierapport staat dat de verbinding met het werkveld beter kan en dat er hard wordt gewerkt aan het versterken van de samenwerking. Zo wordt het werkveld betrokken bij het ontwikkelen van beroepsproducten. Een mooi voorbeeld werd gegeven door de OAR-vertegenwoordiger in het gesprek met het panel die samen met de opleiding een casus ontwikkelt.

De opleiding wil de komende jaren het onderwijs, onderzoek en werkveld steviger verbinden, onder meer door het werken met beroepsproducten in de afstudeerfase. Vier hogeschoolhoofddocenten binnen het cluster zorgen voor het introduceren van actuele onderwerpen in het onderwijs en borgen dat de opleiding blijft bij ontwikkelingen. Het Lectoraat Corporate Governance & Leadership (7 fte) is een samenwerkingspartner voor de opleidingen in het financiële cluster en kent kernthema's die ook in het onderwijs terugkomen. Aan de hand van de vier profilerings thema's van het cluster voert het lectoraat de dialoog met opleidingen en de beroepspraktijk. In augustus 2019 is het visiedocument Onderwijs, Onderzoek en Werkveld verschenen met een actuele en gedragen visie op de Trias Academia. De lector schuift aan bij de bijeenkomsten van de OAR en is in gesprek met de drie opleidingen in het cluster. Verschillende docenten zijn actief in het lectoraat en versterken daarmee de connectie tussen onderzoek en onderwijs.

Het panel ziet een duidelijke verbinding tussen opleiding en het werkveld. De opleiding is zich bewust van het belang van ontwikkelingen in het werkveld en het panel constateert dat er op verschillende manieren afstemming met het werkveld is. Deze afstemming is volgens de opleiding nog in ontwikkeling, maar volgens het panel al zichtbaar in de omgang met stage- en afstudeerorganisaties en in de samenwerking met de OAR. Ook de connectie tussen lectoraat en werkveld is goed, al vraagt het panel zich af of het voor één lectoraat mogelijk is en blijft om alle ontwikkelingen in het werkveld afdoende af te dekken. Zo is duurzaamheid ondergebracht bij een ander lectoraat wat mogelijk de reden is voor de minder nadrukkelijke positionering van duurzaamheid in het profiel van de opleiding. Het panel realiseert zich dat de omvang, inrichting en wendbaarheid van het lectoraat een rol spelen in het breed afdekken van ontwikkelingen in het werkveld. Evenwel vertrouwt het panel er – onder andere op basis van de gevoerde gesprekken tijdens het locatiebezoek - op dat dit lectoraat voldoende in staat is om zonder blinde vlekken met de vele aspecten om te gaan.

Overwegingen

De LO's uit het herziene landelijke opleidingsprofiel zijn actueel en voldoen aan de eisen voor een hbo-bacheloropleiding Finance & Control. De aanvullende competenties zijn aanvullend wat betreft

beroepsbekwaamheid. Het panel stelt vast dat de drie opleidingsvarianten dezelfde LO's en competenties hanteren. De opleiding formuleert een aantal profileringspunten en er zijn clusterbrede profilerings thema's. Alles bij elkaar zijn er veel profileringsaspecten waar de opleiding aan werkt. Sommige zijn goed uitgewerkt, anderen zijn in ontwikkeling en een aantal – met name de clusterbrede thema's – staan nog aan het begin van de ontwikkeling. Door te stroomlijnen en prioriteren kunnen alle aspecten een plek in de opleiding krijgen. De relatie tussen werkveld en onderwijs is stevig, met een belangrijke rol voor de OAR. De betrokkenheid van het lectoraat bij het onderwijs doorloopt een goede ontwikkeling. Dit zal leiden tot versteviging van de driehoek onderwijs – onderzoek – werkveld. Het oordeel van het panel over deze standaard luidt: **voldoet**.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Niet van toepassing in verband met de "lichtere opleidingsbeoordeling", zie ook hoofdstuk 1.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Niet van toepassing in verband met de "lichtere opleidingsbeoordeling", zie ook hoofdstuk 1.

Standaard 4: Gerealiseerde Leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen

Producten van afgestudeerden

De opleiding beschouwt het afstuderen als een meesterproef waarin de student laat zien dat hij beschikt over onderzoekend vermogen, kritisch kan nadenken, theorie aan uitvoering verbindt en de lezer kan boeien met originele inzichten en conclusies. Studenten voeren binnen een organisatie een afstudeeropdracht uit met betrekking tot een relevant en actueel vraagstuk uit de beroepspraktijk. De afgelopen jaren heeft de opleiding de afstudeerprogramma's van de verschillende varianten doorontwikkeld. Daarbij is aandacht besteed aan het op dezelfde manier afstuderen en beoordelen van alle varianten.

Het afstuderen van de voltijdvarianten bestaat uit een verslaglegging van het afstudeeronderzoek (inclusief een advies aan het bedrijf), een kritische reflectie ten aanzien van de competentieontwikkeling en het afstudeergesprek. De opleiding signaleert dat in de afgelopen jaren een ontwikkeling in afstudeeronderwerpen plaatsvond die gaat van thema's als procesverbetering en kostprijsberekening naar meer strategische vraagstukken. Vanaf komend studiejaar (2020-21) kunnen studenten ook afstuderen met beroepsproducten. Begeleiding vindt gedurende het gehele traject plaats door een afstudeerbegeleider waarbij de student in de lead is en zelfstandigheid dient aan te tonen. Studenten kunnen ook kiezen voor een afstudeeropdracht in het +FinanceLab van het lectoraat Corporate Governance & Leadership waarbij onderzoek grotendeels wordt uitgevoerd binnen een van de bedrijven waar het lectoraat mee samengewerkt. Ook hier leiden de onderzoeksresultaten tot een gericht advies bij het afstudeerbedrijf. Voor de deeltijdvariant kent het afstuderen een afstudeeropdracht, een eindportfolio waarin de student zijn competenties aantoont in (kritische) (bedrijfs)situaties. De afstudeeropdracht wordt bij voorkeur

binnen het eigen bedrijf uitgevoerd, al kunnen studenten net als bij de voltijdvarianten kiezen voor het +FinanceLab. De meeste afstudeeropdrachten van de deeltijdvariant zijn bedrijfseconomisch van aard en betreffen procesoptimalisatievraagstukken.

Het afstudeerproduct is volgens het panel passend bij een F&C-opleiding, dekt de beoogde leerresultaten voldoende af en is relevant voor de beroepspraktijk. Het panel is positief over het voornemen om komend studiejaar naast een onderzoeksverslag ook afstuderen op basis van een beroepsproduct mogelijk te maken. Het panel heeft zich aan de hand van producten en beoordelingsformulieren van een selectie van vijftien recentelijk afgestudeerden een oordeel gevormd over het gerealiseerde eindniveau. Een representatief aantal afstudeerproducten van de deeltijd en voltijdvarianten maken onderdeel uit van de steekproef.

De drie opleidingen van het financiële cluster aan de HvA besteden aandacht aan de taligheid van de studenten. Een deel van de studenten heeft moeite met het schrijven in goed Nederlands. In de gesprekken met het panel werd door docenten aangegeven dat voor sommigen ook spreken en begrijpen een aandachtspunt is. Tijdens het bezoek is gesproken over de mogelijke oorzaken (de diversiteit van de studentenpopulatie speelt in ieder geval een rol) en het taalbeleid (taalcoach, mondelinge en schriftelijke vaardigheden). Op basis van afstudeerproducten constateert het panel dat een deel van de studenten inderdaad moeite heeft met het schrijven in goed Nederlands. Tijdens het bezoek gaf de opleiding aan dat het taalbeleid begint te leiden tot een verbetering. Er is geen makkelijke oplossing is voor dit issue, sommige studenten beginnen met een grote taalachterstand aan de opleiding en boeken weliswaar een grote vooruitgang, maar blijven achter in vergelijking met hun medestudenten. Het panel concludeert dat taalvaardigheid de aandacht van de opleidingen heeft en moedigt de opleiding aan om het minimaal vereiste taalniveau van de afstudeerproducten te bewaken, onder andere met het oog op de eisen die de beroepspraktijk aan de alumni stelt. Het panel benadrukt dat dit een belangrijk aandachtspunt is en stimuleert de opleiding blijvend te zoeken naar mogelijke oplossingen.

Op basis van de afstudeerproducten concludeert het panel dat het onderzoek bij het afstuderen passend is voor een beginnend beroepsbeoefenaar op bachelorniveau. De onderwerpen zijn vakinhoudelijk relevant en in de producten tonen de studenten beroepsbekwaamheid aan. De opdrachtgevers zijn tevreden over het werk van de afstudeerders, wat de beroeps bekwaamheid en relevantie van de onderwerpen onderstreept. Inhoudelijk concludeert het panel dat het niveau van afstuderen voldoende is voor alle studenten uit de steekproef. Het panel vond de beoordeling door de opleiding vaak aan de hoge kant, maar kan zich vinden in de gegeven cijfers. Beroepsbekwaamheid wordt in voldoende mate aangetoond en nagenoeg alle rapporten hadden een heldere structuur met solide onderbouwing. Het viel het panel op dat veel producten zeer omvangrijk waren in aantal pagina's. De extra aandacht in het herziene curriculum voor onderzoeksvaardigheden is nog niet zichtbaar in de producten uit de steekproef. Docenten gaven in het gesprek met het panel aan dat de herziene onderzoeksvaardighedenlijn leidt tot het sneller en beter formuleren van onderzoeksvragen door studenten. Volgens het panel is dit een goede ontwikkeling, omdat ondanks een aantal positieve uitschieters in de steekproef de onderzoeksmethodologie over het algemeen een zwakker onderdeel is. Studenten doen vooral veel praktisch ingegeven opdrachten waardoor de uitwerking snel naar *uitzoeken* neigt boven *onderzoeken* waardoor de analyse soms aan de magere kant is. In de gesprekken met het panel gaven docenten aan dat juist op het kritisch vermogen er stappen zijn gemaakt, wat het panel veel vertrouwen geeft in de uitwerking van de vervolgstappen. Om de onderzoeksvaardighedenlijn verder te versterken adviseert het panel de opleiding om een coördinator of eindverantwoordelijke voor de onderzoekslijn als geheel aan te stellen en zo de aansturing te centraliseren.

Borging van de kwaliteit van afstuderen

De afgelopen periode heeft de opleiding kritisch gekeken naar de evaluatie van afstudeerwerken. Daarbij is samen met de examencommissie ingezet op het niveau van de begeleiders en examinatoren en is samen met het lectoraat een onderzoeks- en onderwijsvisie ontwikkeld. De borging van de kwaliteit van het afstuderen vindt op verschillende manieren plaats. De opleiding streeft ernaar om minimaal twee keer per jaar de examinatoren van de verschillende opleidingsvarianten bij elkaar te brengen om te kalibreren. Tijdens deze bijeenkomsten wordt gesproken over de afstudeerwerken waarbij begeleiders de wijze van beoordelen en begeleiden bespreken en aanbevelingen doen aan de afstudeercommissie. Naast interne kalibreersessies zijn er ook externe kalibreersessies in samenwerking met andere hogescholen. Bij de deeltijdopleiding wordt gebruik gemaakt van externe gecommiteerden bij de afstudeerzittingen. De opleiding heeft continu aandacht voor verbetermogelijkheden en heeft als doel de verschillende actoren binnen de opleiding (docenten, examinatoren, examencommissie, programmamanagement en onderwijscoördinatieteam) goed hun rol te laten oppakken en met elkaar in gesprek blijven. Aan de hand van een nieuwe vorm van kalibreren, dilemmasessies, bespreken afstudeerbegeleiders en examinatoren dilemma's met elkaar die ze tegenkomen in het afstudeertraject. Tot slot heeft ook de examencommissie een rol bij de borging van de kwaliteit van het afstuderen. Zij controleert de procedure zoals beschreven in de handleiding en de inzet van extern gecommiteerden bij de eindpresentatie en verdediging. De examencommissie heeft een proactieve benadering in de borging van kwaliteit, wat bijvoorbeeld blijkt uit de QuickScan. Het panel observeert een ontwikkeling binnen de examencommissie waarbij meer als cluster en minder als individuele opleidingen wordt gedacht. Het panel adviseert om deze ontwikkeling voortvarend door te zetten, waardoor de opleidingen van elkaar leren en elkaar stimuleren.

Ten aanzien van de borging van de kwaliteit van het afstuderen is het panel tevreden. De kalibreersessies met andere hogescholen en inzetten van gecommiteerden zijn passend. Het panel constateert zowel op basis van de documenten als uit het gesprek met docenten dat er actief wordt gewerkt aan de verbetering van het niveau en de beoordeling van het afstuderen. Zo zijn de dilemmasessies een initiatief van F&C en wordt nagedacht over een manier waarop deze met de andere opleidingen in het cluster kunnen worden gedeeld. Het panel geeft aan de opleiding en het cluster mee dat het waardevol is om ook een externe mee te laten kijken en te reflecteren bij deze sessies. Ook werkt de F&C-opleiding actief samen met het lectoraat om de integratie tussen onderwijs en onderzoek te verbeteren en versterken.

Als belangrijk verbeterpunt noemt het panel de navolgbaarheid van de beoordelingen, vooral met het oog op transparantie voor studenten. De introductie van een rubric sinds de vorige visitatie is een duidelijke verbetering en zoals eerder aangegeven, kan het panel zich vinden in de gegeven cijfers van alle afstudeerrapporten. Toch is het voor het panel op basis van de beoordelingsformulieren vaak niet duidelijk hoe een beoordeling van een onderdeel of deelcijfer tot stand is gekomen. Van de ruimte voor eventuele toelichting wordt nauwelijks gebruik gemaakt. Met name bij cijfers die rond de 5,5 liggen en in het geval dat oordelen van eerste en tweede examinerator van elkaar afwijken, is het volgens het panel belangrijk dat wordt gemotiveerd waarom het uiteindelijke cijfer is toegekend. Ook de procedure voor het toevoegen van een eventuele derde examinerator kan duidelijker worden vastgelegd. Studenten gaven aan dat feedback op examens en werkstukken vaak pas wordt gegeven als de student daar expliciet om vraagt. Docenten gaven tijdens het gesprek aan dat er tussen examinatoren overleg plaatsvindt, maar dat een schriftelijke toelichting er vaak bij inschiet. Het panel is van mening dat het navolgbaar invullen van de beoordelingsformulieren van belang is voor een goede kwaliteitszorg. Niet alleen voor externen zoals dit panel is dit van belang, maar ook voor de student die naast een mondelinge terugkoppeling ook kwalitatief de belangrijkste overwegingen voor een eindcijfer verdient. Dit vraagt om bewustwording en een

verandering in mentaliteit binnen de opleiding.

Functioneren van afgestudeerden

Uit de hbo-monitor (2018) blijkt dat 88% van de afgestudeerden binnen drie maanden een relevante functie vindt. Ook geeft driekwart van de afgestudeerden aan dat ze de opleiding een goede basis vinden. Veel studenten gaan na afstuderen aan de slag bij hun stageorganisatie. Daaruit blijkt dat stagebedrijven tevreden zijn over de studenten. Ook de alumnus van de deeltijdopleiding met wie het panel sprak gaf aan dat de opleiding aansluit bij het werkveld, zowel qua niveau als met de combinatie van theorie en praktijk. De opleiding geeft aan dat het werkveld enthousiast is over de F&A-studenten: ze zijn ambitieus, leergierig en gemotiveerd. Ze weten van aanpakken en zijn *eager* om de opgedane kennis toe te passen in de praktijk.

Overwegingen

Op basis van de steekproef van afstudeerproducten constateert het panel dat het niveau van alle opleidingsvarianten voldoet aan eisen voor een hbo-opleiding in F&C. Het panel constateert dat de opleiding continu bezig is met het doorvoeren van verbeteracties. Toch benoemt het panel een aantal aandachtspunten om de kwaliteit en de borging te verbeteren. Het panel verwacht dat de versterking van de onderzoekslijn over een aantal jaren in de eindwerken zichtbaar zal zijn, al blijft aandacht voor onderzoeksmethodologie nodig. Het panel vertrouwt erop dat de opleiding de ingezette ontwikkelingen doorzet en daarbij de verbeterpunten van het panel meeneemt. Het belangrijkste aandachtspunt van het panel is het verbeteren van de transparantie en navolgbaarheid van de beoordeling. Dit punt omvat meer dan een procedurele aanpassing van de beoordeling. Het panel heeft vertrouwen dat de opleiding dit voortvarend oppakt met steun vanuit het (cluster)management. De positieve geluiden uit het werkveld bevestigen dat de opleiding F&C voldoet aan de verwachtingen en studenten aflevert die in staat zijn als beginnende professional op hbo-niveau aan het werk te gaan. Het oordeel van het panel over deze standaard luidt: **voldoet**

4.4. Eindoordeel

De drie opleidingsvarianten hanteren dezelfde beoogde leerresultaten en sluiten daarmee aan op het landelijke F&C-profiel dat in 2016 is herzien. Daarnaast hanteert de opleiding een vijftal competenties die passend zijn voor de beroepsbekwaamheid. De relatie onderwijs – werkveld – onderzoek is voldoende en duidelijk in ontwikkeling. De afstudeerproducten zijn van bachelorniveau en passend voor een F&C-opleiding op hbo-niveau. De onderzoeksmethodologie is een aandachtspunt, al komt de opleiding met de versterking van de onderzoekslijn in het nieuwe curriculum hier al aan tegemoet. Betere navolgbaarheid en transparantie van de beoordelingsformulieren bij het afstuderen is noodzakelijk. De opleiding en het F&A-cluster zijn volop in beweging, waarbij het nieuwe curriculum van F&C wordt gebruikt om verbetermaatregelen door te voeren. Het panel heeft er vertrouwen in dat de opleiding en het cluster de verbeterpunten uit dit rapport meenemen bij de verdere ontwikkeling. Dat vertrouwen is mede gebaseerd op het feit dat de opleiding en het F&A-cluster volop in beweging zijn, waarbij het nieuwe curriculum wordt gebruikt om verbetermaatregelen door te voeren.

Het oordeel van het panel luidt op beide standaarden ‘voldoet aan de standaard’. Het panel zal dan ook positief adviseren aan de NVAO.

5. Bacheloropleiding Finance, Tax and Advice

5.1. Samenvatting

Op 13 en 14 februari 2020 is de bestaande hbo-bacheloropleiding Finance, Tax and Advice (FTA) van de Hogeschool van Amsterdam (HvA) door een panel van externe deskundigen bezocht. Deze vierjarige voltijdopleiding is in 2018 gestart en wordt gevormd uit twee uitfaserende opleidingen (Financial Services Management en Fiscaal Recht en Economie). De HvA neemt deel aan de Pilot Instellingsaccreditatie, de beoordeling van de opleiding Finance, Tax and Advice volgt daarom de *lichtere opleidingsbeoordeling*. Dat betekent dat het panel enkel NVAO-standaard 1 en 4 beoordeelt. Het panel beoordeelt de opleiding als **positief**.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. De FTA-opleiding volgt de leeruitkomsten van het landelijk beroepsprofiel dat in overleg met het werkveld is opgesteld. De opleiding voldoet hiermee aan de eisen ten aanzien van oriëntatie en niveau voor een hbo-bacheloropleiding. De Amsterdamse FTA-opleiding heeft aanvullend een mooie visie en een mooi profiel geformuleerd met een grote nadruk op de adviserende rol van de FTA'er. Het panel onderschrijft het belang en de noodzaak van integratie van de twee uitfaserende opleidingen om deze visie en profiel over een aantal jaar realiteit te laten zijn. De betrokkenheid van het werkveld is goed. De onderwijsadviesraad heeft een belangrijke rol op strategisch vlak, het denkt mee en adviseert de opleiding. Het lectoraat is actief betrokken bij de opleiding en het panel constateert een positieve ontwikkeling hiervan. Dit leidt tot versterking van de driehoek onderwijs – werkveld – onderzoek.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Niet van toepassing in verband met een lichtere opleidingsbeoordeling

Standaard 3: Toetsing

Niet van toepassing in verband met een lichtere opleidingsbeoordeling

Standaard 4: Gerealiseerde Leerresultaten

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. De afstudeerprogramma's van de twee uitfaserende opleidingen omvatten verschillende studieonderdelen en producten en dekken daarmee het totaal van leeruitkomsten goed af. Het panel stelt op basis van de producten vast dat taalvaardigheid van studenten een aandachtspunt is. De opleiding heeft een taalbeleid en taalcoaches al is het panel op basis van de afstudeerproducten van mening dat er ruimte is voor verdere verbetering. De onderwerpen van de afstudeeropdrachten zijn relevant en passend en beroepsbekwaamheid wordt in voldoende mate aangetoond. Ondanks een kritisch oordeel door het panel over het niveau van de afstudeerproducten, met name ten aanzien van onderzoeksmethodologie en -vaardigheden, concludeert het op basis van een uitgebreide steekproef dat het eindniveau voldoende is. Het panel komt om verschillende redenen tot deze conclusie. De belangrijkste reden is dat het panel vaststelt dat de afstudeerwerken van het huidige curriculum van hoger niveau zijn dan van het oude curriculum en dat de opleiding aantoonbaar verdere plannen heeft voor het verbeteren van de kwaliteit van afstuderen. De borging voor de kwaliteit van het afstuderen is op orde al vond het panel de beoordelingen van de afstudeerproducten niet in alle gevallen

transparant en navolgbaar. Ondanks de introductie van een rubric is het panel van mening dat de toelichting op het beoordelingsformulier beter kan, met name bij cijfers rond de 5,5 en bij uiteenlopende scores door de examinatoren. Het panel stelt wel vast dat de opleidingen FRE en FSM binnen het cluster Finance en Accounting van de HvA een stap verder zijn in de ontwikkeling van transparant en navolgbaar beoordelen. Het werkveld is tevreden over het functioneren van de afgestudeerden, ze zijn snel inzetbaar en hebben een professionele attitude.

Eindoordeel

Het panel stelt vast dat de opleiding voldoet aan de eisen op standaard 1 en standaard 4. Zowel de FTA opleiding als het Finance & Accounting cluster zijn volop in beweging. De opleiding is in opbouw waarbij twee uitfaserende opleidingen worden samengevoegd. Een goede integratie van de betrokken opleidingen vraagt de aandacht. Het panel is kritisch over de kwaliteit van de afstudeerwerken, al komt het op basis van de gesprekken en de uitgebreide steekproef tot een voldoende oordeel. Het panel benadrukt daarbij wel dat het van belang is dat de opleiding zowel voor het nieuwe FTA-curriculum als voor de uitfaserende opleidingen aandacht blijft besteden aan het afstudeerniveau. Het panel heeft er vertrouwen in dat de opleiding actief aan de slag gaat met de aandachtspunten in dit rapport bij de verdere ontwikkeling en versterking van de opleiding. Het panel beoordeelt de opleiding als **positief**.

5.2. Introductie van de opleiding

In het kader van de landelijke herordening in het economisch domein is het croho Finance, Tax and Advice (FTA) per september 2018 ontstaan door de samenvoeging van de opleidingen Fiscaal Recht en Economie (FRE) en Financial Services Management (FSM). De negen betrokken hogescholen zijn via het Landelijk Overlegorgaan FTA (LOFTA) in juli 2017 gekomen tot een landelijk beroepsprofiel. Het samengaan van de bestaande profielen van de FRE en FSM-opleidingen was niet vanzelfsprekend. Iedere hogeschool kent een eigen beginsituatie voor FTA en bepaalt zelf de wijze van uitfaseren van de bestaande opleidingen FRE en FSM.

De Hogeschool van Amsterdam (HvA) bood tot 2017 instroom in de opleidingen FSM en FRE aan. Op het moment van het visitatiebezoek werden jaar 3 en 4 van de FRE en FSM-programma's nog aangeboden. Na de gezamenlijke propedeuse met Finance & Control en Accountancy wordt het FTA-curriculum in 2019-20 voor het eerst in jaar 2 aangeboden. Dat betekent dat het panel voor de beoordeling van standaard 1 met name heeft gekeken naar de in 2018 gestarte FTA-opleiding, met meer op de achtergrond de profielen van FRE en FSM. Voor de beoordeling van standaard 4 zijn eindwerken van de FRE en FSM-opleidingen door het panel geselecteerd en beoordeeld, omdat er van FTA nog geen studenten zijn afgestudeerd.

De vorige visitatie vond in 2013 plaats waarbij FRE en FSM als losstaande opleidingen zijn beoordeeld. In dit rapport zal worden ingegaan op de aanbevelingen van het vorige panel die standaarden 1 en 4 betreffen. Een eerste aanbeveling betrof de profilering van FRE, met name het onderscheidend vermogen op het thema 'bedrijfseconomische invalshoek' en internationalisering. Ten aanzien van het gerealiseerd niveau sprak het vorige panel het vertrouwen uit in de ingezette verbetermaatregelen, al bleef continue aandacht op de kwaliteit en niveau van het afstuderen van belang. Veel afstudeerwerken betroffen literatuurstudies gebaseerd op casussen uit de praktijk met zeer beperkt of geen advies. Het panel adviseerde om de aanbevelingen van het kenniscentrum CAREM ter harte te nemen. Voor FSM was een aanbeveling het meer terug laten komen van het onderwerp ethiek in de eindwerken, die wel in de eindkwalificaties werd genoemd. Een ander advies was de alumnivereniging beter te structureren om beter te profiteren van de vele werkveldcontacten. Tot slot werd ten aanzien van de eindwerken geadviseerd meer aandacht te geven aan de externe beschrijving/context waarin een bedrijf moet functioneren, nauwkeuriger literatuurverwijzingen en te zorgen voor meer reflectie op de gekozen onderzoeksmethodologie. Voor beide uitfaserende opleidingen stelt het panel vast dat de aanbevelingen – voor zover nog relevant – zijn opgepakt.

5.3. Oordelen per standaard

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

Beroepsprofiel en beoogde leerresultaten

De omvangrijke financiële sector waarvoor door Finance, Tax and Advice (FTA) professionals worden opgeleid omvat zowel publieke als private bedrijven die zeer uiteenlopend zijn in product en omvang. Volgens de partners in het werkveld is er een behoefte aan financiële professionals die breed inzetbaar zijn, zoals adviseurs op het gebied van fiscale begeleiding, financiële planning en belastingcontrole. Ondanks de verschillen tussen de financiële organisaties en bedrijven, hebben ze te maken met vergelijkbare ontwikkelingen, bijvoorbeeld advies als product, toename van wet- en regelgeving, continue technische innovatie en duurzaamheid. Deze ontwikkelingen leiden tot de behoefte aan proactieve, op de toekomst gerichte adviseurs die integraal kunnen analyseren en vanuit een kritische houding meedenken en meewerken met organisaties en vermogende particuliere klanten. Het moet vanzelfsprekend zijn om te werken in multidisciplinaire werkgroepen of netwerken van steeds wisselende samenstelling. FTA-opleidingen leiden studenten op tot professionals in het brede veld van financieel-economische en fiscale dienstverlening. Er worden hoge eisen gesteld aan onder meer adviesvaardigheden, ICT-vaardigheden, ethisch handelen en communicatieve vaardigheden. Inhoudelijke deskundigheid in Finance en Tax is vanzelfsprekend.

Het beroepsprofiel van het Landelijk Overlegorgaan FTA (LOFTA) dekt de opleidingseisen af. Bij het opstellen van dit profiel is het EQF 6 (en NLQF6) sturend geweest bij het bepalen van het competentieniveau. Vier elementen vormen de basis van het profiel van de FTA-professional, te weten integer, toekomstgericht, deskundig en altijd lerende. Garantie van het bachelorniveau gebeurt op basis van de Dublin-descriptoren en het profiel 'Wendbare HEO-professional'. Er zijn tien kernvakgebieden geformuleerd die van belang zijn voor het toekomstige werkveld van de financiële professional. Aan ieder kernvakgebied is een eindkwalificatie toegevoegd waarin de aard en context van de taak en de mate van zelfstandigheid zijn gedefinieerd. Daarnaast is er expliciet aandacht voor onderzoekend vermogen, professioneel vakmanschap en verantwoord handelen. Het LOFTA-beroepsprofiel is in samenwerking tussen de hogescholen en het werkveld opgesteld en formuleert leeruitkomsten die voldoen aan het niveau en oriëntatie van een hbo-bacheloropleiding. De Amsterdamse FTA-opleiding neemt de leeruitkomsten over en voldoet volgens het panel daarmee aan de eisen die daaraan gesteld worden.

Profilering

Op basis van het landelijk beroepsprofiel heeft de HvA een eigen FTA-opleidingsprofiel opgesteld dat door de Onderwijsadviesraad (OAR) is gevalideerd. De kern van het eigen profiel is de financieel deskundige als adviseur. Professionals van deze opleiding zijn werkzaam in het brede veld van financieel-economische en fiscale dienstverlening. Binnen het cluster Finance & Accounting van de HvA onderscheidt FTA zich door de grote nadruk op de adviserende rol. De afgestudeerden zijn deskundige adviseurs die integer en duurzaam handelen en die zich bewust zijn van ethische en morele kwesties waaraan zij blootgesteld worden. De FTA'er heeft uitstekende actuele kennis van Finance én Tax, is in één van beide gebieden gespecialiseerd en heeft oog voor nieuwe ontwikkelingen. De tien FTA-kernvakgebieden vormen inhoudelijk de basis van het

opleidingsprogramma. Deze vakgebieden zijn in de opleiding herkenbaar gemaakt als beroepstaken. Door aan deze beroepstaken te werken ontwikkelen studenten hun competenties. Vier kerncompetenties typeren de opleiding en zijn aanvullend op het landelijke profiel: Adviesvaardig, Kritisch denkend, Ondernemend, Digitaal vaardig. Adviseren staat centraal als professionele activiteit en de opleiding heeft een eigen visie op advies. De grootstedelijke omgeving, duurzaamheid (inclusief ethisch gedrag) en een internationale/ interculturele benadering zijn drie expliciet benoemde thema's binnen het profiel. Het financiële cluster van de HvA werkt toe naar een gezamenlijke visie en beleid. Uit de gesprekken wordt voor het panel duidelijk dat deze visie en beleid worden gedragen door betrokkenen van de verschillende opleidingen. Naast de profilering door de opleiding formuleert het financiële cluster van de HvA een aantal profileringspunten, te weten Digitalisering/ informatiemanagement, Financiële innovatie en business modellering, Vakbekwaamheid en advisering en Sustainable finance. Senior-onderzoekers werken aan deze profileringspunten die ook een plek in de opleiding hebben. Het panel merkt op dat deze profileringspunten duidelijk aan het begin van de ontwikkeling staan. Dit geldt niet alleen voor FTA, maar voor alle opleidingen in het cluster.

Het panel is onder de indruk van de mooi opgebouwde en uitgewerkte visie van de Amsterdamse FTA'er. Naast de ontwikkeling van vaardigheden staat de financieel deskundige adviseur centraal als verbindende factor tussen Tax en Finance. Tegelijk constateert het panel dat deze visie nog niet is gerealiseerd. In de praktijk ziet het panel een nieuwe FTA-opleiding waarbij het proces van integratie van twee bestaande opleidingen niet vanzelf gaat.

Beroepspraktijk en relatie met onderzoek

De omvangrijke financiële sector en het continue ontstaan van nieuwe beroepen in deze sector zorgen voor een brede en diverse beroepspraktijk. Afgestudeerden komen terecht in functies op financieel gebied (financieel specialist, verzekeringsagent, pensioenadviseur beleggingsspecialist etc.) en op fiscaal gebied (belastingadviseur, belastingdienstmedewerker, bedrijfsfiscalist, adviseur etc.). In de Onderwijsadviesraad (OAR) zitten leden die de brede beroepspraktijk vertegenwoordigen. De OAR's van FRE en FSM vormen de nieuwe OAR waarin externe leden en docenten zitten. De OAR adviseert de opleiding over het profiel, de inhoud, het onderwijs, onderzoek en aansluiting op de arbeidsmarkt en komt drie tot vier keer per jaar bijeen. Op dit moment is een herijking van de bezetting van de OAR gaande, zodat deze past bij de positionering van FTA. Bij de ontwikkeling van zowel het landelijke beroepsprofiel als de HvA visie op FTA is het werkveld betrokken, zijn trends uit de beroepspraktijk besproken en zijn in samenspraak vakgebieden en beroepstaken omschreven. Ook bij de invulling van het onderwijs is er afstemming met het werkveld, zoals door middel van gastcolleges, bezoeken aan bedrijven en organisaties en de stages. Het panel ziet een duidelijke verbinding tussen de opleiding en het werkveld. De opleiding is zich bewust van het belang van ontwikkelingen in het werkveld en het panel constateert dat er op verschillende manieren afstemming met het werkveld is. Dit is van belang omdat er een nieuw curriculum in ontwikkeling is.

Het Lectoraat Corporate Governance & Leadership (7 fte) is een samenwerkingspartner voor de opleidingen in het financiële cluster en kent kernthema's die ook in het onderwijs terugkomen. Aan de hand van de vier profileringsthema's van het cluster voert het lectoraat de dialoog met opleidingen en de beroepspraktijk. In augustus 2019 is het visiedocument Onderwijs, Onderzoek en Werkveld verschenen met een actuele en gedragen visie op de Trias Academia. De lector schuift aan bij de bijeenkomsten van de OAR en is in gesprek met de drie opleidingen in het cluster. Verschillende docenten zijn actief in het lectoraat en versterken daarmee de connectie tussen onderzoek en onderwijs. Vier hogeschoolhoofddocenten binnen het cluster zorgen voor het introduceren van actuele onderwerpen in het onderwijs en borgen dat de

opleiding blijft bij ontwikkelingen. In het gesprek met docenten werd aangegeven dat momenteel een *Competence centre advice* in oprichting is. Onderdeel van de functie van dit centrum is het met docenten, studenten en werkveld in kaart brengen wat er van de afgestudeerden wordt verwacht.

De connectie tussen lectoraat en werkveld is goed, al vraagt het panel zich af of het voor één lectoraat mogelijk is en blijft om alle ontwikkelingen in het werkveld afdoende af te dekken. Zo is duurzaamheid ondergebracht bij een ander lectoraat – buiten het Finance & Accounting cluster - wat mogelijk de reden is voor de minder nadrukkelijke positionering van duurzaamheid in het profiel van de opleiding. Het panel realiseert zich dat de omvang, inrichting en wendbaarheid van het lectoraat een rol spelen in het breed afdekken van ontwikkelingen in het werkveld. Evenwel vertrouwt het panel er – onder andere op basis van de gevoerde gesprekken tijdens het locatiebezoek - op dat dit lectoraat voldoende in staat is om zonder blinde vlekken met de vele aspecten om te gaan.

Overwegingen

Het nieuwe landelijke beroepsprofiel voor FTA-opleidingen formuleert leeruitkomsten waarmee ze aan de eisen voldoen die aan een hbo-bacheloropleiding FTA worden gesteld. De Amsterdamse FTA-opleiding neemt deze leeruitkomsten over en voegt een mooie visie en eigen profiel toe. De relatie tussen werkveld en onderwijs is stevig, met een belangrijke rol voor de OAR. De betrokkenheid van het lectoraat bij het onderwijs doorloopt een goede ontwikkeling. Dit zal leiden tot versteviging van de driehoek onderwijs – onderzoek – werkveld. De grootste uitdaging om deze visie te realiseren is de integratie van de twee uitfaserende opleidingen FRE en FSM. Het panel is van mening dat de ontwikkelingen op dit vlak in een stroomversnelling moeten komen en spreekt het vertrouwen uit dat met intensieve ondersteuning vanuit het cluster, er op korte termijn één FTA-opleiding staat.

Het oordeel van het panel over deze standaard luidt: **voldoet**

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Niet van toepassing in verband met de “lichtere opleidingsbeoordeling”, zie ook hoofdstuk 1.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Niet van toepassing in verband met de “lichtere opleidingsbeoordeling”, zie ook hoofdstuk 1.

Standaard 4: Gerealiseerde Leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen

Van het FTA-curriculum worden pas in 2023 de eerste afgestudeerden verwacht. Om zich een oordeel over deze standaard te vormen, in het bijzonder de kwaliteit van de afstudeerproducten, heeft het panel gekeken naar producten van de twee uitfaserende opleidingen (FRE en FSM). De bevindingen van het panel verschillen tussen de twee uitfaserende opleidingen.

Producten van afgestudeerden

Het afstudeerprogramma van FRE omvat een afstudeeronderzoek, de stage en beroepsproducten van twee projecten in jaar 4. Dit weerspiegelt de eisen die aan een startbekwame afgestudeerde worden gesteld.

- Stage: de student toont aan te kunnen functioneren op het niveau van een beginnende hbo-afgestudeerde. Gedurende 20 weken loopt de student een meewerkstage.
- Afstudeeronderzoek: de student voert een afstudeeronderzoek uit in een organisatie waarbij de verbinding tussen theorie en praktijk wordt gelegd. De fiscale (economische) praktijkcasus leidt tot een afstudeerrapport en een apart beroepsproduct.
- Eindprojecten FRE: de student levert beroepsproducten op in de projecten Fiscale beroepsprocedures en Tax accounting.

Het huidige afstudeerprogramma van FSM bestaat uit een afstudeeropdracht, stage en twee modules financiële planning. Dit weerspiegelt de eisen die aan een startbekwame afgestudeerde worden gesteld.

- Stage: Gedurende 20 weken werkt de student aan verschillende beroepsproducten en doet een kleine onderzoeksopdracht. Dit onderzoek leidt tot een advies over dienstverlening en/of de organisatie van de dienstverlening.
- Afstudeeropdracht: Studenten voeren een onderzoeksopdracht uit voor een bedrijf. De individuele onderzoeksopdracht bestaat uit verschillende deliverables en leidt tot een advies over het verbeteren of implementeren van de financiële dienstverlening en/of de organisatie van die dienstverlening.
- Financiële Planning (FP) 1 en 2: In deze modules staan de financiële situatie van de consument centraal (FP1). In FP2 gaat het om financiële planningsvraagstukken van de ondernemer en de vermogende particulier. Studenten werken in duo's aan verschillende beroepsproducten in combinatie met een individuele schriftelijke toets. FP1 staat in teken van een groot beroepsproduct, bij FP2 is er sprake van meerdere kleine beroepsproducten.

De afstudeerprogramma's zijn volgens het panel passend voor de uitfaserende opleidingen, ze dekken de beoogde leerresultaten en zijn relevant voor de beroepspraktijk. Het panel heeft zich aan de hand van producten en beoordelingsformulieren van een selectie van vijftien recentelijk afgestudeerden een oordeel gevormd over het gerealiseerde eindniveau. Een representatief aantal afstudeerproducten van de FSM en FRE-programma's maakten onderdeel uit van de steekproef. Een deel van de geselecteerde afgestudeerden heeft een afstudeerprogramma van een oud curriculum gevolgd, waarvan FP (FSM) en het eindproject (FRE) geen deel uitmaakten.

De drie opleidingen van het financiële cluster aan de HvA besteden aandacht aan de taligheid van de studenten. Een deel van de studenten heeft moeite met het schrijven in goed Nederlands. In de gesprekken met het panel werd door docenten aangegeven dat voor sommigen ook spreken en begrijpen een aandachtspunt is. Tijdens het bezoek is gesproken over de mogelijke oorzaken (de diversiteit van de studentenpopulatie speelt in ieder geval een rol) en het taalbeleid (taalcoach, mondelinge en schriftelijke vaardigheden). Op basis van afstudeerproducten constateert het panel dat een deel van de studenten inderdaad moeite heeft met het schrijven in goed Nederlands. Tijdens het bezoek gaf de opleiding aan dat het taalbeleid begint te leiden tot een verbetering. Er is geen makkelijke oplossing is voor dit issue, sommige studenten beginnen met een grote taalachterstand aan de opleiding en boeken weliswaar een grote vooruitgang, maar blijven achter in vergelijking met hun medestudenten. Het panel concludeert dat taalvaardigheid de aandacht van de opleidingen heeft en moedigt de opleiding aan om het minimaal

vereiste taalniveau van de afstudeerproducten te bewaken, onder andere met het oog op de eisen die de beroepspraktijk aan de alumni stelt. Het panel benadrukt dat dit een belangrijk aandachtspunt is en stimuleert de opleiding blijvend te zoeken naar mogelijke oplossingen.

Beide uitfaserende opleidingen hebben een groepsproduct als onderdeel van het afstudeerprogramma. Tijdens het visitatiebezoek werd duidelijk dat in aanvulling op een groepsbeoordeling studenten een individueel assessment afleggen. Het panel vindt dat de opleiding op een goede manier het niveau van de individuele studenten toetst. Ten aanzien van de stages zag het panel in verschillende verslagen dat het vooral meewerken betrof en ook studenten noemden het een meeloopstage. Het panel stelt vast dat dit aansluit bij de doelstelling van de stage, het kennismaken met het toekomstige werkterrein en dat de studenten daarmee voldoen aan de doelstelling van de stage. Het panel geeft de opleiding ter overweging mee om een opdracht te koppelen aan de stage waardoor de student ook inhoudelijk kan aantonen te kunnen functioneren als beginnend hbo-afgestudeerde. Bij FSM is naast de meewerkstage ook sprake van een onderzoeksopdracht al is het voor het panel niet geheel duidelijk op welke manier en niveau dit bijdraagt aan de competentie onderzoekend vermogen.

Voor het vaststellen van het eindniveau heeft het panel zich in het bijzonder gericht op de afstudeeropdrachten/onderzoeken. Voor zowel FRE als FSM geldt dat de relevantie van onderwerpen passend voor het werkveld is en beroepsbekwaamheid in voldoende mate wordt aangetoond. De producten zijn relevant voor de verschillende beroepsgroepen en de opdrachtgevers zijn tevreden over het resultaat. De afstudeerrapportages zijn gestructureerd en netjes opgebouwd en hoewel de beoordelingen vaak aan de hoge kant waren, kon het panel zich in de meeste gevallen vinden in de gegeven cijfers. Het panel zag veel beschrijvende afstudeerrapporten met een bescheiden theoretisch kader. Hoewel onderzoeksvaardigheden als leerlijn in het curriculum zitten is het panel van mening dat het niveau van onderzoeksmethodologie en -vaardigheden in een deel van de eindwerken maar net voldoende is. Eén afstudeerrapport werd na lezen door twee panelleden als een nipte voldoende beoordeeld. Twee afstudeerrapporten van FSM voldeden volgens het panel niet aan de basiskwaliteit die verwacht mag worden. De onderwerpen waren weliswaar relevant, maar de rapporten waren eerder beschrijvend dan onderzoekend en er was weinig aandacht voor het theoretische kader en de onderbouwing van de gekozen onderzoeksmethode. In het gesprek met de beoordelaars werd voor beide studenten duidelijk waarom een voldoende beoordeling is gegeven. Beide studenten hebben een flinke groei laten zien gedurende het afstudeerproces. Het panel waardeert het dat de opleiding en beoordelaars niet alleen letten op het eindniveau, maar ook op het proces. Het panel merkt echter wel op dat de waardering voor het proces niet mag prevaleren boven de waardering voor het gerealiseerde niveau. Het panel heeft naast de afstudeeronderzoeken ook andere producten bekeken en beoordeeld. De opmerkingen over onderzoeksmethodologie en -vaardigheden gelden daarbij in mindere mate. Deze producten laten zien dat studenten relevante vraagstukken oplossen die toepasbaar zijn in het werkveld waarvoor ze worden opgeleid.

Naar aanleiding van de eerste bevindingen van het panel over de eindwerken, is de steekproef uitgebreid met de afstudeerproducten van nogmaals tien afgestudeerden. De totale steekproef telt daarmee de afstudeerproducten van 25 afgestudeerden. Van beide uitfaserende opleidingen hebben een aantal studenten in de steekproef het oude curriculum gevolgd. Het panel constateert dat het niveau van de eindwerken behorend bij het huidige curriculum beter van opzet en structuur zijn en laten een stijgende lijn zien met betrekking tot onderzoeksmethodologie en -vaardigheden. Aan de hand van de uitgebreide steekproef werden de initiële bevindingen van het panel versterkt dat ingezette verbeteracties een positief

effect hebben op het gerealiseerde niveau. In het gesprek met het panel gaven de docenten van FSM aan dat er komend studiejaar opnieuw een verbeterslag van de opzet van de onderzoekslijn en het afstuderen is gepland. Tevens adviseert het panel de opleiding om een coördinator of eindverantwoordelijke voor de onderzoekslijn als geheel aan te stellen en zo de aansturing te centraliseren.

Borging van de kwaliteit van afstuderen

De opleiding heeft verschillende activiteiten om de kwaliteit van het afstuderen te borgen. Bij de verdediging van het afstuderen zijn externen aanwezig, de begeleider is niet de eerste examinerator en OAR-leden worden eens per jaar betrokken als extern gecommiteerde bij afstudeeropdrachten. In 2019 zijn met LOFTA-collega's van andere hbo's afstudeerrapporten gekalibreerd. Deze kalibreersessies zorgen voor uitwisseling van kennis en praktijken. Het voornemen bestaat om deze kalibreersessies jaarlijks te organiseren. Nu gebeurt dit op basis van de producten van de uitfaserende FRE en FSM-opleidingen. Tweejaarlijks beoordelen OAR leden afstudeeropdrachten met een blanco beoordelingsformulier en bepalen aan de hand daarvan of ze het eens zijn met de beoordeling door de examineratoren. Ook het kenniscentrum CAREM heeft twee keer een beoordeling van eindwerken van de opleidingen gedaan om de betrouwbaarheid en validiteit te bepalen. Afstudeerbegeleiders nemen deel aan de training onderzoeksvaardigheden van CAREM en assessoren-training is verplicht voor examineratoren van stages en afstudeeronderzoeken. Tot slot heeft ook de examencommissie een rol bij de borging van de kwaliteit van het afstuderen. Zij controleert de procedure zoals beschreven in de handleiding en de inzet van extern gecommiteerden bij de eindpresentatie en verdediging. Ten aanzien van de borging van de kwaliteit van het afstuderen is het panel tevreden. De kalibreersessies met andere hogescholen en inzetten van gecommiteerden zijn passend, evenals het inzetten van de OAR voor een steekproefsgewijze check. De examencommissie heeft een proactieve benadering in de borging van kwaliteit, wat bijvoorbeeld blijkt uit de QuickScan. Het panel observeert een ontwikkeling binnen de examencommissie waarbij meer als cluster en minder als individuele opleidingen wordt gedacht. Het panel adviseert om deze ontwikkeling voortvarend door te zetten, waardoor de opleidingen van elkaar leren en elkaar stimuleren en de cultuurverschillen verder gaan overbruggen.

Als verbeterpunt noemt het panel de navolgbaarheid van de beoordelingen. Dit geldt voor het afstudeeronderzoek, maar ook voor de andere producten in het afstudeerprogramma. De introductie van een rubric sinds de vorige visitatie is een duidelijke verbetering. Toch is het voor het panel op basis van de beoordelingsformulieren vaak niet duidelijk hoe een beoordeling van een onderdeel of deelcijfer tot stand is gekomen. In vergelijking met andere opleidingen binnen het financiële cluster van de HvA, is de situatie bij FTA beter dan bij de andere opleidingen uit het cluster. Een groot deel van de FRE en het merendeel van de FSM-formulieren bevat een kwalitatieve toelichting bij de scores. Toch is de navolgbaarheid niet in alle gevallen voldoende. Met name bij cijfers die rond de 5,5 liggen en in het geval dat oordelen van eerste en tweede examinerator van elkaar afwijken, is het volgens het panel belangrijk dat wordt toegelicht waarom het uiteindelijke cijfer is toegekend. De formulieren zijn geschikt voor een kwalitatieve toelichting en docenten gaven tijdens het gesprek aan dat er tussen examineratoren overleg plaatsvindt. Ook de procedure voor het toevoegen van een eventuele derde examinerator kan duidelijker worden vastgelegd. Het panel is van mening dat het navolgbaar invullen van de beoordelingsformulieren van belang is voor een goede kwaliteitszorg. Niet alleen voor externen zoals dit panel is dit van belang, maar ook voor de student die naast een mondelinge terugkoppeling ook kwalitatief de belangrijkste overwegingen voor een eindcijfer verdient. Dit vraagt om een verandering in mentaliteit binnen de opleiding.

Functioneren van afgestudeerden

Een groot deel van de afgestudeerden van beide uitfaserende opleidingen studeert verder met een masteropleiding en velen zijn daarnaast werkzaam in de beroepspraktijk. Het werkveld (stage- en afstudeerbegeleiders en OAR) geeft aan dat afgestudeerden goed inzetbaar zijn en zich snel de aanpak van een organisatie eigen maken. Begeleiders van afstudeeropdrachten zijn tevreden over de professionele attitude van de studenten om praktijkgericht op hbo-niveau te werken. Resultaten van de hbo-monitor geven aan dat studenten tevreden zijn over de opleiding en dat ook het werkveld tevreden is. Studenten vinden na afstuderen snel een baan die aansluit bij de opleiding. Ook is er een schakelprogramma opgezet om door te stromen naar de master Fiscale Economie of de master Fiscaal Recht van de UvA. Voor deze eerste master is ook een doorstroomminor beschikbaar. Via de alumnivereniging houden afgestudeerden onderling contact met elkaar en met de opleiding.

Overwegingen

Op basis verschillende argumenten concludeert het panel dat de opleiding voldoet aan de eisen die aan het niveau van een hbo-bacheloropleiding FTA worden gesteld. Ondanks een kritisch oordeel over het niveau van onderzoeksmethodologie en -vaardigheden in de eindwerken heeft het panel een aantal belangrijke argumenten om tot deze positieve conclusie te komen. Op basis van de uitgebreide steekproef voldoet ruim 90% van de studenten aan de eisen. Belangrijker was dat het panel zichtbare verbeteringen ziet in de afstudeerwerken van het huidige curriculum van FSM ten opzichte van het oude curriculum en dat de opleiding aantoonbaar verdere plannen heeft voor het verbeteren van de kwaliteit van het afstuderen. De reflectieve en constructieve houding van de FSM docenten en van het clustermanagement tijdens het visitatiebezoek geeft het panel het vertrouwen dat de ingezette verbeteringen een vervolg krijgen en dat de verbeterpunten van dit panel actief zullen worden opgepakt. De borging van de kwaliteit van het afstuderen is passend met kalibreersessies, betrokkenheid van de OAR en een proactieve examencommissie. Ondanks dat ook bij deze opleiding de navolgbaarheid van de beoordeling beter kan, met name bij producten met een score rond de 5,5, constateert het panel dat binnen het cluster Finance en Accounting van de HvA de FSM en FRE-opleidingen al een stap verder zijn in deze ontwikkeling. Het werkveld is tevreden over kwaliteiten en inzetbaarheid van de afgestudeerden en alumni kijken positief terug op hun opleiding.

Het oordeel van het panel over deze standaard luidt: **voldoet**

5.4. Eindoordeel

De opleiding formuleert een mooie visie op basis van het landelijke beroepsprofiel voor FTA. De opleiding volgt de landelijke leeruitkomsten en voldoet daarmee aan de eisen voor een hbo-bacheloropleiding FTA. De integratie van twee uitfaserende opleidingen (FSM en FRE) vraagt om een stroomversnelling. Met intensieve ondersteuning vanuit het cluster is dat volgens het panel zeker mogelijk. De relatie tussen werkveld en onderwijs is stevig, met een belangrijke rol voor de OAR. De betrokkenheid van het lectoraat bij het onderwijs doorloopt een goede ontwikkeling. Het panel is kritisch over enkele afstudeerproducten, maar komt tot oordeel voldoende voor bachelorniveau en passend bij de leeruitkomsten. Betere navolgbaarheid en transparantie van de beoordelingsprocedure bij afstuderen is belangrijk. De opleiding en het F&A-cluster zijn volop in beweging, waarbij het curriculum van FTA wordt gebruikt om verbetermaatregelen door te voeren. Het panel heeft er vertrouwen in dat de opleiding en het cluster de verbeterpunten uit dit rapport meenemen bij de verdere ontwikkeling. Het oordeel van het panel luidt daarom op beide standaarden 'voldoet aan de standaard'. Het panel zal dan ook positief adviseren aan de

NVAO.

6. Bijlagen

6.1. Bezoekprogramma

Woensdag 12 februari 2020

19.00 – 21.00	Vooroverleg panel	
---------------	-------------------	--

Donderdag 13 februari 2020

Tijd	Gespreksronde	Toelichting
08.45 – 09.00	Ontvangst panel	
09.00 – 10.00	Vooroverleg panel en inzien documenten	
10.00 – 10.30	Gesprek met studenten en alumni	Gesprek tussen panel met studenten van alle opleidingen en verschillende jaren en met één alumnus (deeltijd F&C)
10.30 – 12.00	Gesprek met het management	Positionering van het cluster Finance & Accounting. Gesprek met clustermanager, lector, opleidingsmanager, teamcoördinatoren en voorzitter examencommissie.
12.00 – 12.45	Lunch panel	
12.45 – 13.45	Sessie Accountancy	Gesprek met betrokkenen van het afstudeerprogramma en werkvelddeskundige van de opleiding Accountancy
13.45 – 14.45	Sessie Finance & Control	Gesprek met betrokken van het afstudeerprogramma en werkvelddeskundige van de opleiding Finance & Control
14.45 – 15.00	Pauze	
15.00 – 16.15	Sessie Finance, Tax and Advice	Gesprek met betrokkenen van het afstudeerprogramma en werkvelddeskundige van de opleiding Finance, Tax and Advice (voorheen opleidingen Financieel Services Management en Fiscaal Recht en Economie)
16.15 – 17.00	Gesprek Examencommissie	Gesprek met de examencommissie van het Cluster Finance & Accounting
17.00 – 17.45	Intern overleg panel	

Vrijdag 14 februari

9.00 - 10.00	Intern overleg panel	
10.00 - 11.00	Gesprek management	
11.00 -11.30	Mondelinge terugkoppeling voorzitter	

6.2. Beoogde leerresultaten

Bacheloropleiding Accountancy

Na afronding van de opleiding beschikken de studenten over de volgende eindkwalificaties:

Beroepstaken:

- Administratieve dienstverlening
- Fiscale dienstverlening
- Controle (assurance)
- (bedrijfseconomische) advisering

Gedragsskenmerken:

- Professionele houding
- Lerend en reflecterend
- Onderzoekend en ondernemend
- Communicatief

Bacheloropleiding Finance & Control

Per kennisgebied zijn één of meerdere learning outcomes geformuleerd, gebaseerd op de verantwoordelijkheden en taken binnen dit kennisgebied. Dit zijn de zeven leeruitkomsten van de HBO Bachelor Finance & Control:

1. Het faciliteren van inzicht in de externe en interne omgeving van een organisatie en het geven van advies aan het (lijn)management met als doel het nemen van de juiste beslissingen voor een organisatie om aan de vooraf gestelde doelen zo efficiënt mogelijk te voldoen.
2. Het leveren van een bijdrage aan het ontwerpen van het management control systeem gericht op sturing, beheersing en monitoring van een organisatie, zodanig dat de (strategische) doelen bereikt worden
3. Het selecteren en toepassen van geschikte analysemethodes gericht op het nemen van de juiste beslissingen door een organisatie.
4. Het adviseren over de inrichting van de informatievoorziening en bedrijfsprocessen gericht op het managen van risico's in een organisatie.
5. Het adviseren over financiële vraagstukken, rekening houdend met fiscale aspecten en financiële risico's.
6. Het adviseren over de optimale inrichting van informatievoorziening en bedrijfsprocessen, gericht op de effectiviteit en efficiëntie van een organisatie.
7. Het opstellen en analyseren van externe verantwoordings- overzichten, rekening houdend met richtlijnen en wet- en regelgeving.

Bacheloropleiding Finance Tax and Advice

Na afronding van de opleiding beschikken de studenten over de volgende eindkwalificaties:

I Beroepsmatig handelen: de student is in staat zijn beroepsvraagstukken te signaleren en op professionele wijze te analyseren, op te lossen en te verantwoorden. Het opgeleverde werk moet inhoudelijk deugen.

Competenties: Vakkundigheid, Innovatief vermogen, Ethisch handelen.

II Bedrijfsmatig handelen: de student is in staat tot systematisch en efficiënt handelen in beroepsvraagstukken zodat een optimale output wordt bereikt: de werkwijze moet voldoen aan eisen die doorgaans in het bedrijfsleven worden gesteld. Competenties: Resultaatgerichtheid, Ondernemend gedrag.

III Sociaal communicatief handelen: de student is in staat om met en voor anderen werk uit te voeren. De student is in staat om positieve werk- en klantrelaties te creëren en te onderhouden en hij is in staat te handelen in relatie met anderen. Competenties: Communiceren, Samenwerken, Klantgerichtheid.

IV Ontwikkelingsgerichtheid: de student neemt verantwoording voor de eigen ontwikkeling en hij gaat actief op zoek naar ontwikkelings- en loopbaanmogelijkheden: de student kan leren van ervaring. Competenties: Ontwikkelingsgericht handelen.

De student ontwikkelt en toont deze competenties aan door het uitvoeren van de volgende beroepstaken:

1. Integrale benadering bedrijfsfuncties Om binnen een organisatie op Hbo-niveau te kunnen functioneren, wordt inzicht in organisaties, de markt en financiën verondersteld. De werknemer moet in staat zijn om te beoordelen welke plaats zijn functie heeft in de organisatie als geheel. Ook moet hij kunnen begrijpen hoe de bedrijfsfuncties zich ten opzichte van elkaar verhouden.
2. Adviseren van particuliere en zakelijke cliënten Op basis van relevante gegevens een financieel advies uitbrengen.
3. Verkopen van financiële producten Opstellen van marktwerkingsplannen en op basis daarvan verkopen van financiële producten.
4. Beheren en onderhouden van een cliënten netwerk Met behulp van het verzamelen van informatie en met behulp van de informatietechnologie een cliënten netwerk onderhouden.
5. Analyseren van risico's en op basis hiervan cliënten accepteren of afwijzen Op basis van kennis over hoe fiscale, economische en juridische regels in elkaar zitten en waarom, beargumenteren waarom cliënten geaccepteerd of afgewezen (moeten) worden.
6. Verzorgen van administratieve handelingen en beheer Administratieve verwerking van financiële feiten, (mede) opstellen van de jaarrekening en toetsen hiervan aan wettelijke bepalingen & rekening houden met relevante fiscale aspecten.
7. Analyseren en monitoren van financieel en commercieel resultaat Analyseren van financieel-zakelijke rapporten van (externe) organisaties en formuleren van standpunten over rendementen en risico's.
8. Innoveren van financiële producten Signaleren en analyseren van wensen van doelgroepen en het leveren van een bijdrage aan productontwikkeling en – innovatie.
9. Vertalen van actuele (internationale) marktontwikkelingen naar beleid en strategie Vertalen van externe ontwikkelingen en op basis daarvan een bijdrage leveren in het beleid en aan de strategie van de organisatie.

6.3. Bestudeerde documenten

- Visie Onderwijs, Onderzoek en Werkveld cluster F&A

Bacheloropleiding Accountancy

- OER Accountancy
- Landelijk beroeps- en opleidingsprofiel
- HvA Opleidingsprofiel Accountancy
- CEA Eindtermen Accountancy
- Eindkwalificatiematrix Accountancy
- Stagesyllabus Accountancy
- Afstudeersyllabus Accountancy
- MKB Projecthandleiding
- Verslagen van bijeenkomsten van de Onderwijsadviesraad (OAR)
- Afstudeerproducten van een door het panel gemaakte selectie van vijftien afgestudeerden

Bacheloropleiding Finance & Control

- Landelijk beroeps- en opleidingsprofiel Finance & Control
- Beroeps- en opleidingsprofiel HBO Bachelor Finance & Control Hogeschool van Amsterdam
- De HBO Bachelor Finance & Control in historisch perspectief
- Afstudeerhandleiding Finance & Control
  - o FinanceLab
  - o Deeltijd
  - o Voltijd
- Eindrapport expertgroep Protocol
- OER F&C
- Verslagen van bijeenkomsten van de Onderwijsadviesraad (OAR)
- Afstudeerproducten van een door het panel gemaakte selectie van vijftien afgestudeerden

Bacheloropleiding Finance, Tax and Advice

- Visie Onderwijs, Onderzoek en Werkveld cluster F&A
- OER FSM, FSE en FTA
- Landelijk beroepsprofiel FTA
- HvA opleidingsprofiel FTA
- Beroeps- en opleidingsprofiel FRE
- HvA opleidingsprofiel FRE
- Landelijk opleidingsprofiel FSM
- HvA opleidingsprofiel FSM
- Competentiematrix Afstuderen FRE
- Competentiematrix FSM
- Afstudeerhandleidingen van FRE en van FSM
- Stagesyllabus FRE
- Projecthandleiding PFB
- Tax Accounting lesplanner
- Handleidingen FP1 en FP2
- Stageroadmap 2018-19

- Leerplan FSM
- Verslagen van bijeenkomsten van de Onderwijsadviesraad (OAR)
- Afstudeerproducten van een door het panel gemaakte selectie van vijftientig afgestudeerden